

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ КАФЕДРА
АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

_____ Л.Г. Буданова

«_____» _____ 2023 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЮ «ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ (ПЕРЕКЛАД
ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА»

Тема: ***ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНИХ ДІЄСЛІВ В УКРАЇНСЬКОМУ
ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Е.
ГЕМІНГВЕЯ)***

Виконавець: студентка групи ФЛ-201«М» САРАНЧУК ЮЛІАННА ОЛЕКСАНДРІВНА

Керівник: канд. філол. наук, доцент КРИЛОВА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

Нормоконтролер: _____ (Кондратенко Юлія Вікторівна)

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра англійської філології і перекладу
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Л.Г. Буданова
« _____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Саранчук Юліанни Олександрівни

(прізвище, ім'я, по батькові випускника в родовому відмінку)

1. Тема дипломної роботи Відтворення емотивних дієслів в українському перекладі художнього твору (на матеріалі творів Е. Гемінгвея)

затверджена наказом ректора від « _____ » _____ 2023 р. № _____

2. Термін виконання роботи: з _____ по _____

3. Вихідні дані роботи: Емотивність у сучасній лінгвістиці – це широка тема, яка охоплює вивчення того, як емоції виражаються і передаються за допомогою мови. Емотивність властива всім мовним рівням: фонетичному, морфологічному, лексичному і синтаксичному. Воно охоплює цілу низку емоційних станів, почуттів і установок, які можуть бути виражені за допомогою мови. Емотивність – це не лише вибір слів, а й використання граматики, синтаксису та дискурсу для передачі емоційного змісту.

4. Зміст роботи: Розділ 1. Емотивність як мовне втілення емоційності та як лінгвістична проблема. Розділ 2. Методи дослідження мовних засобів вираження емоцій та емоційних станів героїв роману. Розділ 3. Способи відтворення емоцій та емоційних станів персонажів за допомогою емотивних дієслів на матеріалі творів Ернеста Гемінгвея в оригіналі та перекладі.

5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: Додаток А. Циркумплексна модель емоцій; Додаток Б. Мовні засоби вираження емотивності в англійській мові; Додаток В. Колесо емоцій Роберта Плутчика; Додаток Г. Порівняння англійських

емотивних дієслів з їхніми українськими еквівалентами; Додаток Д. Кількісний аналіз сполучуваності емотивних дієслів; Додаток Е. Структура емоційності.

6. Календарний план-графік

№ з/п	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1	Підготувати та узгодити розширений план-конспект дипломної роботи.	до 16.10	
2	Підготувати чорновий варіант роботи	до 20.11	
3	Урахувати рекомендації наукового керівника, опрацювати та внести результати додаткових досліджень, що проводилися під час переддипломної практики, підготувати чистовий варіант роботи.	до 27.11	
4	Оформити чистовий варіант роботи та подати його науковому керівникові для підготовки відгуку та організації рецензування.	до 04.12	
5	Подати роботу до комісії з попереднього захисту дипломних робіт.	до 11.12	
6	Подати остаточний варіант роботи в оправі, а також повний пакет супровідних документів на випускову кафедру.	за тиждень до початку роботи ЕК	

7. Консультація з окремого(мих) розділу(ів):

Назва розділу	Консультант (посада, ПІБ)	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв

8. Дата видачі завдання: « _____ » _____ 2023 р.

Керівник дипломної роботи

_____ (підпис керівника)

_____ (П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання

_____ (підпис випускника)

_____ (П.І.Б.)

Реферат

Дипломна робота «ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНИХ ДІЄСЛІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Е. ГЕМІНГВЕЯ)»: 100 с., 3 табл., 2 рис., 1 діаграма, 115 літературних джерел.

Об'єкт дослідження: Основним об'єктом дослідження є процес перекладу емотивної лексики з англійської мови на українську. Зокрема, основна увага приділяється тому, як український перекладач відтворює емотивні дієслова, використані Гемінгвеем в оригінальному тексті, і як переклад впливає на емоційний вплив оповіді.

Мета роботи: Проаналізувати емотивні дієслова, вивчити культурні відмінності між оригіналом та перекладом, визначити проблеми. Також метою дипломної роботи може слугувати поглиблення розуміння складної та багатогранної природи мови та її ролі у формуванні нашого сприйняття й інтерпретації літературних текстів.

Методи дослідження: Контент-аналіз, перекладацькі дослідження, описово-аналітичний метод.

Результати магістерської роботи рекомендується використовувати під час читання теоретичних курсів мовознавства, англійської лексикології і стилістики, теорії міжкультурної комунікації, аналіз емотивних дієслів в оригінальному та перекладеному текстах може допомогти українським перекладачам і студентам, які вчаться на перекладачів, розробити більш ефективні стратегії перекладу емотивної лексики з англійської мови на українську.

ЕМОТИВНІСТЬ, ЕМОТИВНІ ДІЄСЛОВА, ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ,
СПОЛУЧУВАНІСТЬ, ПЕРЕКЛАД, ТРАНСФОРМАЦІЇ

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Емотивність як мовне втілення емоційності та як лінгвістична проблема	10
1.1. Емотивність в сучасному мовознавстві.....	10
1.1.1. Визначення поняття емотивності та його структури.....	12
1.1.2. Аналіз сучасних підходів до вивчення емотивності.....	17
1.2. Концептуалізація емоцій у мові	19
1.3. Поняття емотивності як складова інтерпретації світу та особливості його в художньому тексті	21
1.4. Специфіка відображень емоцій в мові оригіналу та перекладу	24
1.5. Як емоції та емоційні стани виражаються в англійській мові та англійських текстах	28
1.6. Роль емотивності в комунікації.....	31
1.7. Емотивні дієслова як компонент функціонально-семантичного поля емотивності	33
1.7.1. Дієслова емоційного стану	35
1.7.2. Дієслова емоційного переживання	36
1.7.3. Дієслова емоційного ставлення	36
1.8 Теоретичні аспекти дослідження емотивних дієслів	37
Розділ 2. Методи дослідження мовних засобів вираження емоцій та емоційних станів героїв роману	39
2.1. Методи дослідження емотивності в лінгвістиці.....	39
2.1.1. Способи та методи перекладу емотивної лексики у художньому тексті .	40
2.2. Структурні типи емотивних дієслів української та англійської мов	43
2.3. Емотивні дієслова як предмет лексико-граматичного аналізу	44
2.4. Способи та прийоми перекладу емотивного дискурсу художньої літератури	46
2.5. Стилiстичні особливості перекладу художніх творів Ернеста Гемінгвея	49
Розділ 3. Способи відтворення емоцій та емоційних станів персонажів за допомогою емотивних дієслів на матеріалі творів ернеста гемінгвея в оригіналі та перекладі ...	53

3.1. Вплив емотивних засобів на стиль та манеру Ернеста Гемінгвея.....	53
3.2. Аналіз перекладу засобів емотивності на матеріалі творів.....	54
3.2.1. Формули сполучуваності емотивних дієслів.....	56
3.2.1.1. verb + adj + n	56
3.2.1.2. verb + adj	60
3.2.1.3. verb + superlative adj.....	63
3.2.1.4. verb + noun phrase.....	64
3.2.1.5. verb + gerund phrase.....	69
3.2.1.6. verb + with(without) + (adjective)+noun	70
3.3. Роль перекладача у відтворенні емоційних аспектів творів Гемінгвея.....	72
3.3.1. Оцінка стилістичних відмінностей між оригіналом та перекладом.....	73
Висновки	76
Список використаних джерел.....	82
Додатки.....	94
Додаток А.....	95
Додаток Б.....	96
Додаток В	97
Додаток Г.....	98
Додаток Д.....	99
Додаток Е	100

ВСТУП

Одним із найважливіших питань емотивної лінгвістики є розмежування понять «емоційність» та «емотивність». Сьогодні емоційність розглядають як психологічне поняття, тобто як здатність людини відчувати емоції та почуття і виражати їх у різний спосіб (через міміку, жести, нейро-фізичні реакції, вербально). Емоційність є лінгвістичною категорією і об'єднує лише мовні засоби вираження емоцій. Однак у різних дослідженнях можна відзначити вузьке та широке розуміння категорії емоційності. У першому випадку вона включає лише мовні засоби безпосереднього вираження емоцій, а в другому – всі можливі засоби вербального вираження емоцій (як засоби вираження, так і іменування емоцій) [29, стр. 330-334].

Кожний день люди контактують зі світом та отримують багато нової інформації, яку вони, завдяки спеціальним механізмам різних рівнів та систем в організмі, сприймають та переосмислюють. Але також існує світ, який наповнений суб'єктивними переживаннями та емоціями – це світ всередині нас. Емоції посідають особливе місце в житті людини. Емоції є скрізь, кожна річ і кожна подія викликає певну емоцію і формує думку особистості стосовно цієї речі або події [35, стр. 328].

Теорія емотивних дієслів ґрунтується на ідеї, що мова – це не лише інструмент для спілкування, а й засіб вираження та викликання емоцій. Емотивні дієслова – це один зі способів використання мови для передавання емоцій і створення певного настрою чи атмосфери в письмовому або усному мовленні [16].

Емотивність є невід'ємною складовою художнього стилю, оскільки за рахунок неї здійснюється вплив на читача. Визначення експресивно-емоційних засобів твору є важливим для його інтерпретації та розкриття внутрішньомовних закономірностей, оскільки художня література допомагає відтворити емоційну сферу людини [6, стр. 68]. Деякі вчені стверджують, що емотивні дієслова більш ефективні в передачі емоцій, ніж інші форми мови, оскільки вони більш безпосередні і прямі. На відміну від прикметників або прислівників, які просто описують емоції, емотивні дієслова можуть справді змусити читача або слухача відчути описувану емоцію.

Емотивні дієслова – це дієслова, які виражають сильну емоційну реакцію або настрої. Вони часто використовуються для передачі почуттів або ставлення того, хто

пише або говорить, до певного предмета або ситуації. Емотивні дієслова можуть викликати різні емоції, як-от радість, гнів, страх, смуток, огиду та інші. Ці дієслова також можуть використовуватися для додавання акценту або для створення певного тону чи настрою в письмовому чи усному мовленні. Також вони використовуються для вираження ставлення, почуття або настрою того, хто говорить або пише, до певного предмета, людини або ситуації.

Актуальність теми: Тема «Відтворення емотивних дієслів в українському перекладі художнього твору (на матеріалі творів Е. Гемінгвея)» є актуальною в кількох відношеннях та здатна зробити значний внесок у галузі перекладознавства, літературознавства та українського мовознавства.

По-перше, емотивні дієслова є найважливішим аспектом мови, який допомагає передати емоції, ставлення та наміри. У літературі емотивні дієслова часто використовуються для створення певного настрою, викликають емоції в читачів і розвивають риси характеру. Тому розуміння того, як емотивні дієслова перекладаються іншою мовою, може мати значний вплив на сприйняття тексту читачем.

По-друге, Ернест Гемінгвей – широко відомий автор, а його твори насичені емотивними дієсловами. Вивчення емотивних дієслів у перекладі має вирішальне значення для розуміння того, як емоції передаються та інтерпретуються в різних мовах. Твори Гемінгвея відомі своїм мінімалістським стилем і тонким використанням емотивних дієслів, що робить їх цінним джерелом для вивчення проблем і прийомів перекладу емотивних виразів. Використання Гемінгвеем емотивних дієслів – найважливіший елемент його літературного стилю, що сприяє впливу та резонансу його творів. Аналіз перекладу цих дієслів дає змогу зрозуміти вибір перекладача та його вплив на сприйняття читачем мови перекладу.

По-третє, вивчення перекладу є важливим аспектом лінгвістики та літератури. Розуміння того, як різні мови та культури підходять до перекладу, може допомогти подолати комунікаційні прогалини між різними спільнотами та сприяти міжкультурному взаєморозумінню. Емотивні дієслова займають унікальне становище в українській мові, часто несучи в собі культурно-історичний підтекст. Вивчення

їхнього використання в перекладах Гемінгвея дає змогу виявити, як українські перекладачі адаптують і переосмислюють ці мовні особливості для передачі нюансів оригінального тексту.

Слід зазначити, що тема «Відтворення емотивних дієслів в українському перекладі художнього твору (на матеріалі творів Е. Гемінгвея)» є актуальною з погляду лінгвістики, літератури та міжкультурної комунікації. Аналіз перекладу емотивної лексики може дати цінне уявлення про труднощі перекладу та нюанси мови й культури наступним поколінням.

Мета: Проаналізувати емотивні дієслова, вивчити культурні відмінності між оригіналом та перекладом, визначити проблеми. Також метою дипломної роботи може слугувати поглиблення розуміння складної та багатогранної природи мови та її ролі у формуванні нашого сприйняття й інтерпретації літературних текстів.

Завдання: Провести ретельний аналіз відтворення емотивних дієслів в українському перекладі творів Ернеста Гемінгвея та зробити внесок у розуміння перекладу, мови та культури.

1. Проаналізувати поняття емотивності та його структуру в сучасній лінгвістиці.
2. Вивчити різні підходи до дослідження емотивності в мові та як емоції концептуалізуються в мові.
3. Розглянути структурні типи емотивних дієслів в українській та англійській мовах.
4. Провести ретельний огляд наявної літератури з проблеми відтворення емотивних дієслів у художньому перекладі, зосередивши увагу на творах Е. Гемінгвея та їхніх українських перекладах.
5. Вивчити культурні та мовні відмінності між англійською та українською мовами щодо вираження емоцій та ставлення.
6. Порівняти англійські емотивні дієслова з їхніми українськими еквівалентами та розглянути, як ці емотивні дієслова перекладено українською мовою, враховуючи вибір перекладача та його вплив на сприйняття читачем мови оригіналу.

Об'єкт дослідження: Основним об'єктом дослідження є процес перекладу емотивної лексики з англійської мови на українську. Зокрема, основна увага приділяється тому, як український перекладач відтворює емотивні дієслова, використані Гемінгвеєм в оригінальному тексті, і як переклад впливає на емоційний вплив оповіді.

Предмет дослідження: Переклад емотивної лексики з англійської мови українською. Як український перекладач відтворює емотивні дієслова, використані Гемінгвеєм в оригінальному тексті, і як це впливає на емоційний вплив оповіді мовою перекладу.

Методи дослідження: Контент-аналіз, це метод, який передбачає уважне читання тексту оригіналу, з метою виявлення емотивних дієслів та порівняння їх з перекладом на українську мову. Наступним методом можуть бути перекладацькі дослідження, який передбачає застосування концепцій та теорій автора оригінального тексту та автора перекладу. Сюди можуть відноситися перекладацькі стратегії, які були використані перекладачами під час перекладу відомих творів Гемінгвея для визначення та відтворення емотивних дієслів. Описово-аналітичний метод, який передбачає безпосереднє вивчення фрагментів емотивного англійського тексту та їх перекладу українською мовою. Потім на отриманому матеріалі всі результати узагальнюються, і на основі проведеного аналізу робляться висновки. Ці та інші методи використовуються в поєднанні для тонкого та всебічного аналізу відтворення емотивних дієслів в праці Ернеста Гемінгвея.

Наукова новизна отриманих результатів: Аналіз емотивних дієслів у контексті оповіді Гемінгвея та їхнього відтворення в українському перекладі дає змогу по-новому поглянути на переклад емотивної лексики, особливо в плані її впливу на емоційний зміст оповіді. Новизна дипломної роботи полягає в її внеску в галузі перекладознавства, соціолінгвістики та корпусної лінгвістики, а також у її потенційному впливі на практику художнього перекладу та міжкультурної комунікації.

Практичне значення отриманих результатів: Аналіз емотивних дієслів в оригінальному та перекладеному текстах може допомогти українським перекладачам

і студентам, які вчаться на перекладачів, розробити більш ефективні стратегії перекладу емотивної лексики з англійської мови на українську. Результати аналізу дипломної роботи можуть зробити внесок у розробку методів і стандартів оцінювання якості перекладу, що допоможе підвищити загальну якість літературного перекладу та сприятиме культурному обміну. Практична значущість дипломної роботи полягає в тому, що вона може покращити якість літературного перекладу, сприяти міжкультурній комунікації та поглибити розуміння репрезентації емоцій у літературі.

Аналіз емотивного дієслівного відтворення в українських перекладах творів Гемінгвея надає унікальну можливість дослідити складний взаємозв'язок між мовою, культурою та емоціями в контексті художнього перекладу. Вивчення стратегій, що їх використовують українські перекладачі для передавання емоційної сили прози Гемінгвея, дає змогу глибше зрозуміти труднощі й переваги перекладу емоційної лексики та ширші наслідки міжкультурної комунікації.

Апробація отриманих результатів: Основні положення та результати дослідження, що включені до дипломної роботи, були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції “Science of post-industrial society: globalization and transformation processes», що відбулася 8 грудня 2023 року (Вінниця, UKR - Відень, AUT).

Публікації: Матеріали дослідження були опубліковані:

Саранчук Ю. О., Крилова Т. В. Відтворення емотивних дієслів в українському перекладі художнього твору Ернеста Гемінгвея «Старий і море». Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика : XV Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 20–21 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 101–106.

Саранчук Ю. О. Емотивність як лінгвістична проблема. SCIENCE 2023: RESEARCH AND INNOVATION : LVVI Міжнар. інтернет – конф., м. Філадельфія, 1–2 груд. 2023 р. Філадельфія, 2023. – Режим доступу: <https://el-conf.com.ua/>.

Саранчук Ю. О., Крилова Т. В. Відображення емотивних дієслів в українському перекладі художнього твору (на матеріалі повісті Джерома Клапка Джерома «Троє в одному човні»). SCIENCE OF POST-INDUSTRIAL SOCIETY: GLOBALIZATION

AND TRANSFORMATION PROCESSES : VI Міжнар. науково-практ. конф., м.
Вінниця, Україна; Відень, Австрія, 8 груд. 2023 р. 2023. С. 225-227.

Розділ 1. ЕМОТИВНІСТЬ ЯК МОВНЕ ВТІЛЕННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ ТА ЯК ЛІНГВІСТИЧНА ПРОБЛЕМА

1.1 Емотивність в сучасному мовознавстві

Емотивність у сучасній лінгвістиці – це широка тема, яка охоплює вивчення того, як емоції виражаються і передаються за допомогою мови. Це відносно нова галузь дослідження, але останніми роками вона швидко розвивається, оскільки лінгвісти визнають важливість емоцій у всіх аспектах людського спілкування.

Одним із ключових напрямів досліджень емоційності в лінгвістиці є вивчення лексичної експресивності. Це передбачає вивчення того, як слова використовуються для передачі емоцій, як у явному, так і в прихованому вигляді. Наприклад, слово “*happy*” експліцитно передає емоцію щастя, а слово “*sunny*” може бути використане для імпліцитного передавання емоції щастя, викликаючи образи тепла та яскравості.

Сучасна лінгвістика розглядає лексичну експресивність як обов’язковий і важливий складник системи виражально-зображальних (образних) засобів мови й мовлення. Лексичні експресиви виконують функцію посередника між денотативним світом (об’єктивною реальністю) і внутрішнім світом людини, гамою її почуттєвих станів, інтенцій; між мовою і мисленням [3, с. 3-8].

Іншим важливим напрямком досліджень є вивчення просодії, яка являє собою використання інтонації, ритму та наголосу в мові для передачі емоцій [91]. Наприклад, задоволений оратор може використовувати вищий тон і гучність, а засмучений – нижчий тон і м’якість.

Лінгвістів також цікавить роль прагматики у передачі емоцій. Прагматика – це вивчення того, як мова використовується в контексті [34, с.183]. У контексті емоційності прагматика пов’язана з тим, як мовці та слухачі використовують мову для обговорення і розуміння емоційних станів одне одного. Наприклад, мовець може використовувати непрямі мовні акти, такі як “*It's a shame you couldn't make it to the party*” – «Дуже шкода, що ви не змогли прийти на вечірку», щоб висловити розчарування, не кажучи про це прямо.

Крім цих конкретних напрямів досліджень, лінгвістів також цікавить ширший вплив емоційності на мову і комунікацію. Наприклад, деякі лінгвісти стверджують, що емоційність необхідна для людської мови, оскільки вона дає нам змогу передавати свої почуття і наміри іншим людям не тільки у вигляді фактів. Інші стверджують, що емоційність може відігравати певну роль у формуванні структури самої мови.

Загалом, емотивність є цікавим і важливим напрямом досліджень у сучасній лінгвістиці. Вивчення того, як емоції виражаються і передаються за допомогою мови, дає змогу лінгвістам глибше зрозуміти як мову, так і людський досвід.

Ось кілька конкретних прикладів прояву емоційності в сучасній лінгвістиці:

- Використання емодзі у текстовій комунікації – відносно нове явище, що вивчається лінгвістами з погляду його ролі у вираженні та передачі емоцій.
- Використання вигуків – ще один спосіб вираження емоцій за допомогою мови [71].
- Використання метафор та символів також може викликати емоції у слухачів [85].
- Використання дискурсивних маркерів, таких як “*well*”, “*like*” і “*um*”, може слугувати сигналом для зміни емоційного тону.
- Використання сарказму та іронії також може бути використане для тонкої передачі емоцій.

Лінгвісти також зацікавлені у вивченні того, як емоційність варіюється в різних культурах і соціальних контекстах. Наприклад, деякі культури можуть бути більш експресивними, ніж інші, а деякі соціальні контексти можуть бути більш придатними для вираження певних емоцій, ніж інші.

Загалом, емоційність – це складна і захоплива галузь досліджень, яка має важливі наслідки для нашого розуміння мови та комунікації. Емоційність у сучасній лінгвістиці – це галузь, що швидко розвивається, з широким спектром застосувань. Дослідження в цій галузі можуть допомогти нам краще зрозуміти, як емоції впливають на використання мови і як вони впливають на неї. Ці знання можуть бути

використані для поліпшення комунікації в різних сферах, таких як освіта, охорона здоров'я та бізнес.

1.1.1 Визначення поняття емотивності та його структури

При вивченні емоцій необхідно розрізнати поняття «емоційність» і «емотивність». Традиційно «емоційність» позначає психологічне поняття, тоді як «емотивність» належить до мовного вираження. До поняття емоційності можна підходити як широко, так і вузько. У широкому сенсі емоційність охоплює різні сфери, через які суб'єкт виражає почуття та емоції. У вузькому розумінні її трактують як почуття мовця, закладені й артикульовані в семантиці слів, що відображають його ставлення до предмета мовлення [15].

До середини 1970-х років проблема концептуалізації мови, як і вербалізація емоцій, не привертала уваги лінгвістів. Однак після того, як почали зароджуватися основи нової лінгвістичної парадигми – гуманістичної, у центрі якої перебуває людина як носій і користувач мови та її психологія, – лінгвісти не могли залишити поза увагою царину емоцій. Нині вивчення проблеми «мова та емоції» є одним з основних пріоритетних напрямів сучасної вітчизняної лінгвістики. Лінгвістів насамперед цікавить класифікація емотивної лексики, емоційність на синтаксичному рівні, емоційність художнього тексту, а також питання міжкультурної специфіки вербального і невербального прояву емоцій [55].

З погляду вербального вираження емоцій існує загально визнана класифікація: 1) афективи; 2) спонтанні, контекстуально вмотивовані способи вираження; 3) специфічні слова, що позначають різноманітні емоційні стани, схожі на вигуки; 4) фіксовані конструкції, в яких емоції позначаються безпосередньо [26, с. 1043-1051], [Додаток Б].

У лексиконі емотивності вигуки та лайливі слова, об'єднані під загальною назвою **афективи**, відіграють особливо важливу роль. Найчастіше вони зустрічаються не при безпосередньому зображенні емоційних станів, а в дискурсі персонажів. Цей дискурс, що виконує в художній літературі комунікативну й естетичну функцію, являє собою своєрідний засіб вираження.

Протягом останніх років науковці досягли значних результатів у дослідженні механізмів мовного вираження емоцій людини, що говорить, і мовної номінації, інтерпретації емоцій як об'єктивної сутності того, хто говорить і слухає. На даному етапі розвитку лінгвістики емоцій існує низка проблем, які визначають декілька головних напрямів досліджень, зокрема і комунікацію емоцій, категоризація емоцій та емотивний семантичний простір мови [65, с. 40].

Тлумачні словники містять широкий спектр емоцій. Однак психологи виділяють фундаментальні або базові емоції, хоча кількість цих емоцій може відрізнятися в різних наукових школах. Одна з популярних класифікацій, запропонована американським психологом К. Ізардом, включає такі базові емоційні стани: задоволення, інтерес, презирство, смуток, сором, гнів, здивування та огиду [59, с. 63].

Проблему адекватного відтворення емоційного змісту тексту в перекладі висвітлено в роботах таких видатних перекладознавців, як В. Шаховський, В. Комісаров, Я. Рецкер. Одним з аспектів цієї проблеми є відтворення емоційного стану персонажа художнього твору в перекладі. Крім того, існують різні підходи до вивчення явища емоційності: структурно-семантичний (Л. Бабенко, Т. Графова, Є. Зуєва, І. Квасюк, Л. Шахова), функціонально-семантичний (Н. Вітт, О. Кравченко, Д. Романов), прагматичний (Т. Стародубцева, В. Шаховський), когнітивний (О. Безсонова, О. Борисов, Дж. Ейтчисон, Дж. Клоур), лінгвокультурологічний (С. Гладь, С. Фесенко), психолінгвістичний (В. Грекова, В. Жельвіс, А. Залевська, Е. Носенко, О. Мягкова) та ін.). В українському перекладознавстві питання залишається маловивченим, оскільки проведено лише кілька досліджень, присвячених особливостям перекладу емоційно забарвлених одиниць (О. Кучма, Г. Усик, С. Мельничук) [1, стр. 137-148].

У широкому сенсі емоційність розвивається на основі емоційного аспекту пізнавальної та комунікативної діяльності і є результатом інтелектуальної інтерпретації емоційності [24]. На думку В.І. Шаховського, поняття емоційності – це семантична властивість мови виражати емоційність як факт психіки своєю системою засобів [19]. О.Є. Філімонова зазначає, що оскільки об'єктом дослідження при

вивченні реалізації категорії емоційності можуть бути як складові одиниці (слова, вирази, речення), так і цілі тексти, доцільно говорити про когнітивну категорію емоційності з різним статусом у варіантах її реалізації, іншими словами, з полістатусним характером [19].

Роберт Плутчик, американський психолог, у 1980-х роках розробив «Колесо емоцій» для систематизації та класифікації людських емоцій.

Колесо емоцій Роберта Плутчика являє собою кругову діаграму, на якій зображено вісім основних емоцій і відповідні їм основні кольори. Уперше колесо було запропоновано в 1980-х роках і відтоді воно стало популярним інструментом для розуміння та управління емоціями [97].

Завдяки класифікації Роберта Плутчика, всього маємо 32 положення, що стосуються вираження емоційного стану людини: *ecstasy, joy, serenity; admiration, trust, acceptance, terror, fear, apprehension; amazement, surprise, distraction, grief, sadness, pensiveness; loathing, disgust, boredom; rage, anger, annoyance; vigilance, anticipation, interest; love, submission, awe, disapproval, remorse, contempt, aggressiveness, optimism* [Додаток В].

Колесо розділене на вісім секторів, кожен з яких являє собою первинну емоцію. Емоції розташовані по колу таким чином, що вони розташовані навпроти своїх протилежностей. Наприклад, радість протилежна смутку, а гнів – страху. Таке розташування відображає ідею про те, що ці емоції біполярні, тобто існують на континуумі від однієї крайності до іншої [95].

Колесо також показує, як первинні емоції можуть комбінуватися для створення вторинних емоцій, таких як *love (joy + trust), submission (trust + fear), awe (fear + surprise), disapproval (surprise + sadness), remorse (sadness + disgust), contempt (disgust + anger), aggression (anger + anticipation), and optimism (anticipation + joy)* [103].

Колесо емоцій Плутчика – корисний інструмент для розуміння складного світу емоцій. Воно може допомогти людям визначити свої власні емоції, зрозуміти емоції інших людей і розробити стратегії здорового управління своїми емоціями [95]. Наприклад, якщо ми відчуваємо гнів, ми можемо використовувати колесо для

визначення емоції, що лежить в його основі, наприклад, страху або розчарування. Це допоможе нам зрозуміти причину гніву і впоратися з ним більш конструктивно.

Роберт Плутчик був піонером у галузі дослідження емоцій, і його «Колесо емоцій» є цінним внеском у наше розуміння людських емоцій [96].

Емоційні переживання людини – різностороннє та складне явище. Складність його вивчення пов'язана, в першу чергу, з суб'єктивністю у відчутті, вираженні та вивченні емоцій, а також з чималою кількістю мовних засобів, що вербалізують внутрішній стан людини. Одним із малодосліджених аспектів лінгвістичної теорії емоцій постає текстова репрезентація почуттів. Художня література відтворює та інтерпретує емоційну сферу людини [36, стр. 255].

Відтворення емотивних дієслів в українському перекладі літературних творів є важливим аспектом забезпечення збереження емоційного впливу оригінального тексту в перекладацькій версії. Емотивні дієслова – це дієслова, які несуть у собі сильне емоційне або афективне значення, наприклад, *to love* – *любити*, *to hate* – *ненавидіти*, *to fear* – *боятися*, *to cry* – *плакати*, *to laugh* – *сміятися*, *to scream* – *кричати*, *to sigh* – *зітхати*, *to whisper* – *шепотіти*, *to shout* – *кричати*, *to sigh* – *зітхати*, тощо [Додаток Г].

Загальноприйнято розрізняти емоції за аксіологічною ознакою (позитивні та негативні) і модальністю (радість, інтерес, сум тощо). Існує два способи вираження емоцій: вербальний (за допомогою мови) і невербальний (міміка, жести тощо). Під вираженням емоцій розуміють їхнє опосередкування, прояв у мовленні, супроводжуваний внутрішнім і зовнішнім досвідом. Емотивність властива всім мовним рівням: фонетичному, морфологічному, лексичному і синтаксичному [14].

Структура емоційності може бути концептуалізована по-різному, залежно від використовуваної теоретичної перспективи. Однак однією з часто використовуваних моделей є модель циркумплексу (Circumplex Model of Emotions), яка організовує емоції за двома основними вимірами: валентність і збудження [Додаток А]. Модель циркумплексу дає корисний спосіб візуалізації стосунків між різними емоціями та вимірами, що лежать в їх основі.

Валентність відноситься до позитивного або негативного характеру емоції. Позитивні емоції, як-от щастя, любов і збудження, перебувають на одному кінці спектра, а негативні емоції, як-от смуток, гнів і страх, – на іншому.

Збудження відноситься до рівня фізіологічної активації, пов'язаної з емоцією. Високозбудливі емоції, такі як збудження і страх, перебувають на одному кінці спектра, а низькозбудливі емоції, такі як спокій і нудьга, – на іншому.

Також під структурою емоційності розуміється спосіб організації та взаємозв'язку емоцій. Це складна тема, яку вивчали дослідники з різних дисциплін, включно з психологією, нейронаукою та філософією. Єдиного узгодженого визначення структури емоційності не існує, але проаналізувавши різні статті, матеріали, довідники, можна сказати, що один із поширених підходів полягає в тому, що емоції розглядаються як такі, що складаються з безлічі компонентів, включаючи:

- Теорію когнітивної оцінки. Взагалі існує два погляди на зв'язок між когнітивною оцінкою та емоціями. Перша точка зору стверджує, що когнітивні оцінки є причиною емоцій. Згідно з цією точкою зору, наша інтерпретація події, що викликає емоції, визначає емоції, які ми відчуваємо. Тому різні інтерпретації однієї і тієї ж події можуть призвести до різних емоційних реакцій. Згідно з альтернативною точкою зору, вважається, що емоції запускають когнітивну оцінку. З цієї точки зору, когнітивна оцінка відбувається після емоційного досвіду, слідом за фізіологічними та поведінковими змінами [83].

- Фізіологічні зміни, пов'язані з емоціями. Очевидними показниками емоційного збудження є зміни у функціонуванні вегетативної нервової системи. Емоційні стани можуть супроводжуватися коливаннями частоти серцевих скорочень, змінами кровотоку в шкірі, такими як почервоніння або блідість, волосся, що стає дибки, потовиділення, тощо [37].

- Фізичний прояв емоцій. Відкрита поведінка, яку ми демонструємо під час переживання емоції, наприклад, вираз обличчя, мова тіла і тон голосу. Поведінкове вираження емоцій також включає в себе свідомі та несвідомі жести, пози і манери, а також відкриту поведінку, яка може бути як спонтанною, так і навмисною [109], [Додаток Е].

Структуру емоційності можна зрозуміти, розглянувши різні типи емоцій, які ми відчуваємо. На думку деяких дослідників, емоції можна поділити на дві широкі категорії. Первинні (базові) емоції вважаються вродженими емоціями, які універсально переживаються в різних культурах і видах, наприклад, *радість, гнів, страх, огида і печаль*. Вторинні (складні) емоції, з іншого боку, є емоціями, що виникають унаслідок поєднання первинних емоцій та інших когнітивних і контекстуальних чинників, як-от *кохання, гордість, почуття провини, сорому та заздрості*. Вважають, що базові емоції універсальні й еволюційно адаптивні, тоді як складні емоції більшою мірою залежать від нашого індивідуального досвіду та культурних особливостей [110].

Крім того, структура емоційності може модулюватися різними зовнішніми і внутрішніми чинниками, такими як стрес, соціальний контекст і когнітивні оцінки. Наприклад, одна й та сама подія може викликати різні емоційні реакції у різних людей залежно від їхньої інтерпретації ситуації та особистих цілей і цінностей.

Структура емоційності – складна тема, яка досі активно досліджується. Загалом, структура емоційності – це складне і динамічне явище, яке містить у собі взаємодію безлічі чинників, зокрема фізіологічних, когнітивних і соціальних процесів. Розуміння структури емоційності може дати уявлення про те, як емоції переживають, виражають і регулюють, і може мати наслідки для різних сфер, як-от психічне здоров'я, міжособистісні стосунки та ухвалення рішень [32].

1.1.2 Аналіз сучасних підходів до вивчення емотивності

Сучасні підходи до вивчення емоційності різноманітні та міждисциплінарні, вони спираються на знання з психології, нейронауки, лінгвістики, інформатики та інших галузей.

Як вже було зазначено вище, у галузі вивчення емоційності застосовуються різні підходи. Серед них: структурно-семантичний (Л. Г. Бабенко, Т. О. Графова, Є. В. Зуєва, І. І. Квасюк, Л. І. Шахова), функціонально-семантичний (Н. В. Вітт, О. Г. Кравченко, Д. А. Романов), прагматичний (Т. В. Стародубцева, В. І. Шаховський), когнітивний (О. Л. Бессонова, О. О. Борисов, Дж. Клоур, Дж. Ейтчисон),

лінгвокультурологічний (С. В. Гладь, С. Л. Фесенко), психолінгвістичний (В. Є. Грекова, В. І. Жельвіс, А. А. Залевська, Е. Л. Носенко, О. Ю. Мягкова) тощо. Проте в українському перекладознавстві все ще бракує комплексного розуміння, оскільки мало досліджень було проведено щодо специфіки перекладу емоційно забарвленого контенту, як це розглядали О. І. Кучма, Г. М. Усик та С. В. Мельничук [1, с. 137-148].

Розглянемо деякі з підходів детальніше:

- Комуникативна перспектива (підхід) розглядає емоційність як важливий чинник комунікації. В. І. Шаховський стверджує, що емоції відіграють пронизуючу роль у людській діяльності, а точне їх розуміння покращує міжособистісну та міжкультурну комунікацію [32].

- Психолінгвістичний підхід розглядає емоції як категорію психолінгвістики. Цей підхід знаходить підтримку в лінгвістів і психологів.

- Когнітивний підхід розглядає емоцію як когнітивну категорію і вважає, що емоція тісно пов'язана з пізнанням. У працях Н.А. Красавського, В.І. Карасика, З.Ю. Балакіної та ін. розглядають основні поняття цього підходу – «емоційне мислення» та «емоційні понятійні кола».

- Функціонально-стилістичний підхід, за якого емоційні категорії розглядаються як стилістичні категорії. Г.М. Ленко вважає, що «використання стилістичних засобів для вираження емоцій надає тексту особливої виразності, урізноманітнює емоційне тло, передає різні емоційні стани персонажів».

Однією з найзначніших подій останніх років став розвиток емоційних обчислень – вивчення того, як комп'ютери можуть розпізнавати, розуміти і виражати людські емоції. Цей напрямок призвів до розроблення нових інструментів і технологій для вимірювання та аналізу емоційних реакцій, таких як аналіз виразу обличчя, розпізнавання голосу і фізіологічне зондування [75].

Іншою важливою тенденцією є перехід до мультимодальних підходів до вивчення емоцій, які припускають інтеграцію даних з декількох джерел, таких як міміка, мова тіла, мова і фізіологічні сигнали. Такий підхід дозволив дослідникам отримати більш повне уявлення про складну природу емоцій [92, 69].

Крім того, зростає інтерес до соціальних і культурних аспектів емоцій. Нині дослідники вивчають, як емоції формуються під впливом нашої взаємодії з іншими людьми, наших культурних цінностей і переконань, а також соціальних умов, у яких ми живемо [73].

Сучасні підходи до вивчення емоційності привели до значного прогресу в розумінні цієї складної та захопливої теми. Однак ще багато чого належить дізнатися про те, як працюють емоції і як вони впливають на наше життя. Дослідники продовжують розробляти нові методи і теорії та з їхньою допомогою освоюють нові рубежі в галузі вивчення емоцій [76].

1.2 Концептуалізація емоцій у мові

Концептуалізація – це процес формування уявного уявлення про будь-що. У контексті емоцій концептуалізація – це те, як ми використовуємо мову для розуміння й опису наших емоцій.

Існує два основні підходи до концептуалізації емоцій у мові:

- Категоріальний: при цьому підході емоції розглядаються як дискретні категорії, такі як щастя, печаль, гнів і страх.
- Розмірний: Цей підхід розглядає емоції як щось ціле, що має різні виміри, як-от валентність (позитивна та негативна) і збудження (високе та низьке) [94].

Категоріальний підхід найчастіше використовується в повсякденній мові. Наприклад, ми можемо сказати: *“I'm feeling happy”* або *“I'm feeling angry”*. Однак розмірний підхід точніше відображає всю складність емоцій. Наприклад, у певній ситуації ми можемо відчувати цілу низку емоцій, таких як щастя, хвилювання, нервозність.

Емоції концептуалізуються і виражаються за допомогою мови, яка відіграє вирішальну роль у тому, як ми переживаємо, розуміємо і передаємо свої емоції. Мова дає нам змогу позначати й описувати наші емоційні переживання, а також передавати їх іншим людям і розуміти їхні емоційні переживання [16].

Моделювання концептів, зокрема концептів емоцій, являє собою одну з найцікавіших, найперспективніших і найпродуктивніших царин когнітивної науки –

галузі лінгвістики, що фокусується на мові як загальному когнітивному механізмі, який впливає на процеси отримання, зберігання, опрацювання та трансляції емоційної інформації.

Професор Оксфордського університету Жан Етчїсон нарікала на те, що лінгвісти бояться емоцій і мало пишуть про них. До середини 1970-х років проблема мовної концептуалізації та вербалізації, а також категоризації емоцій справді була доволі екзотичною та небезпечною: роботи, що час від часу з'являлися в лінгвістиці на цю тему, частіше викликали відторгнення, аніж інтерес. Але пізніше, коли стали вимальовуватися контури нової лінгвістичної парадигми, гуманістичної, що приділяє пильну увагу творцеві, носію і користувачеві мови, її психології, лінгвісти вже не могли ігнорувати сферу емоцій як найбільш людський чинник у мові [12, стр. 71-73].

Когнітивні аспекти емоцій, їх концептуалізація та вербалізація посідають значне місце серед сучасних лінгвістичних досліджень. Багаторічні суперечки лінгвістів (М. Брель, К. Бюлер, Е. Сепір, ван Гіннекен, Г. Гійом, Ш. Баллі та інші) щодо того, чи має лінгвістика займатися емоційними компонентами, залишилися позаду. Як відомо, одні вчені (К. Бюлер, Е. Сепір, Г. Гійом) були переконані, що домінантною функцією в мові є когнітивна, і тому вивчення емоційного компонента повинно бути виключене зі сфери лінгвістичних досліджень. Інші дослідники (Ш. Баллі, ван Гіннекен, М. Брель), навпаки, вважали вираження емоцій центральною функцією мови. Однак у сучасній лінгвістиці емоцій уже не викликає сумніву той факт, що емоції тісно пов'язані з когнітивними процесами людини та включені до самої структури її свідомості й мислення. Тому питання мовної концептуалізації емоцій, і зокрема їх метафоричного осмислення, привертають дедалі більшу увагу дослідників [61].

По-перше, концепти емоцій значною мірою метафоричні й метонімічні за своєю природою. По-друге, деякі з концептуальних метафор і метонімії тісно пов'язані між собою. По-третє, відповідно до великої кількості нещодавніх результатів, багато з концепцій емоцій має тілесну основу, тобто що вони втілені. По-четверте, концепції емоцій можуть бути представлені як когнітивно-культурні моделі у свідомості. По-п'яте, що стосується методології, опис і аналіз концепцій емоцій вимагає як якісної,

так і кількісної методології. Хоча більшість із цих пропозицій були прийняті та схвалені низкою вчених, які займаються емоціями, хоча деякі інші вчені оскаржують ці пропозиції.

Одним із важливих аспектів концептуалізації емоцій у мові є використання емоційних слів, які відносяться до слів, що описують емоційні переживання, таких як щастя, смуток, гнів і страх. Ці слова забезпечують спосіб категоризації та позначення емоційних переживань і можуть полегшити спілкування та розуміння між людьми.

Ще одним важливим аспектом концептуалізації емоцій у мові є використання метафоричних виразів. Метафори широко використовуються для опису та передачі емоційного досвіду і можуть забезпечити багатий та яскравий спосіб вираження емоцій і допомогти передати інтенсивність і складність емоційних переживань. Наприклад, ми можемо використовувати такі метафори, як *my heart sank* – *моє серце замерло*, щоб описати почуття розчарування, або *I was on cloud nine* – *Я був на сьомому небі від щастя*, щоб описати почуття захоплення.

Концептуалізація емоцій у мові – це складний і багатогранний процес, який формується під впливом цілої низки чинників, включно з культурою, мовою, контекстом і соціальними нормами. Розуміння того, як емоції виражаються і передаються за допомогою мови, може дати уявлення про те, як емоційний досвід сприймається і регулюється в різних контекстах і культурах.

1.3 Поняття емотивності як складова інтерпретації світу та особливості його в художньому тексті

Емоції відіграють центральну роль у нашій інтерпретації світу. Вони впливають на наші думки, сприйняття та поведінку, а також можуть формувати наше розуміння себе та інших. У цьому сенсі емоції є ключовим компонентом того, як ми осмислюємо світ [105].

Мова – це не лише засіб культури, але й засіб емоційного впливу, тоді як самі емоції постають специфічною формою людського ставлення до навколишнього світу. Лінгвісти-емотіологи припускають, що спочатку було не слово, а емоція, оскільки в основі первинних та вторинних номінацій завжди, з самого початку знаходилися

емоції людини. Без них не народилося жодне слово. Це пояснюється тим, що «суто особистісний емоційний елемент, не дивлячись ні на що, постійно проникає у вираження чистої думки [30].

У лінгвістиці тексту розглядають мову опису емоцій і мову вираження емоцій. На мовному рівні емоції трансформуються в емотивність, тобто емоції є психологічною категорією, а емотивність – мовною. При дослідженні емотивності як категорії художнього необхідно враховувати особливості текстової семантики, а також природу людських емоцій, найважливішими властивостями яких є їхня предметність (спрямованість на світ) і суб'єктивність (приналежність суб'єкту) [60].

У лінгвістиці не існує повного й однозначного визначення поняття емотивності. В.І. Шаховський визначає емотивність як іманентно притаманну мові семантичну якість виражати системою своїх засобів емоційність як акт психіки, відображені в семантиці мовних одиниць, соціальні та індивідуальні емоції [19, с. 279-287]. Дослідник також зазначає, що емотивність – це емоційність в мовному значенні, тобто чуттєва оцінка об'єкту, вираз мовними або мовленнєвими засобами відчуттів, настроїв, переживань людини [9, с.100-104]. Емотивність завжди експресивна та оціночна, але не навпаки.

Сучасні дослідники зазначають, що емоційність – це також текстова категорія, підпорядкована інформативності або модальності, що виражає емоційне ставлення адресата (автора), його функції в тексті, персонажів, вірогідність емоцій реального або змодельованого авторською свідомістю гіпотетичного читача з приводу описуваних подій, явищ, персонажів, їхньої поведінки та аналізується за допомогою емоційно заряджених текстових компонентів (емотивно-генеративних маркерів) [60].

Літературні тексти можуть викликати в читачів особливо сильні емоційні реакції. Це пов'язано з тим, що в літературних текстах часто використовується мова, покликана викликати в читача певні емоції. Наприклад, у літературному тексті можуть використовуватися яскраві образи, образна мова або символіка, щоб викликати в читача почуття напруженості, страху чи смутку [84].

Крім того, у літературних текстах часто розкриваються складні теми та ідеї, які можуть викликати в читача особистий відгук. Це може призвести до виникнення сильної емоційної прив'язаності до персонажів і подій тексту [114].

Емоції та емоційність – невід'ємна частина пояснення світу та його властивостей у літературних текстах. Емоції є фундаментальним аспектом людського досвіду і відіграють важливу роль у формуванні нашого розуміння навколишнього світу. Література, як вид мистецтва, може викликати емоції в читачів, і через ці емоції ми можемо отримати уявлення про стан людини.

Слово «емоція» походить від латинського “*emoveo*”, що означає «приголомшуую», «хвилюю». Із часом значення цього слова декілька змінилось, і зараз можна сказати, що слово «емоція» позначає узагальнені чуттєві реакції, що виникають у відповідь на різноманітні за характером екзогенні (що виходять із навколишнього середовища) та ендогенні (що виходять із органів і тканин) сигнали, які обов'язково тягнуть за собою певні зміни у фізіологічному стані організму [62, стр. 1].

У літературних працях емоції можуть бути виражені різними способами. Наприклад, персонажі можуть мати різні емоції впродовж усієї історії, що дає змогу зрозуміти їхні мотиви, бажання та мету. Емоції також можуть бути виражені через мову і стиль тексту. Поети використовують метафори, образи та інші літературні прийоми, щоб викликати емоційний відклик у читача і створити емоційний зв'язок між читачем та історією.

Професор Р. Бердвістл у своєму дослідженні виявив, що словесна лексика складає менше 35%, в той час як за допомогою невербальних засобів спілкування передається більше 65% інформації. Це пояснюється тим, що не все можна передати за допомогою мови, адже мова бідніша за дійсність. Крім того, вербалізація емоцій не є точною, бо емоції ніколи не трапляються в чистому вигляді [56].

На те, що емотивність є комунікативною якістю мовлення, вказує й такий факт, як включеність однієї й тієї самої емотивної одиниці в обидва комунікативних процеси: породження висловлення та його інтерпретація. Одне й те саме емотивно-зabarвлене значення в одній і тій самій комунікативній ситуації може

інтерпретуватися автором і читачем по-різному. Це залежить від цілої низки моментів: від емоційного стану героїв під час спілкування, від їхнього спільного емоційного настрою, від інтенції, що можуть часто не збігатися у комунікантів тощо. Схема цих та інших залежностей різного включення однієї й тієї самої емотивної семантики в процес породження мовленнєвого акту і в процес його інтерпретації доволі складна і відкрита через незліченність цих залежностей: кожен мовленнєвий акт індивідуальний, і кількість емотивних смислів унаслідок нескінченних смислових валентностей не піддається обчисленню.

М.М. Мілова вважає, що емоції – це душевні переживання, реакція людини на дії природи та соціуму. Емоція – похідне від багатьох обставин, від характерних особливостей та темпераменту людини, фізичного та морального стану та здоров'я, зовнішніх факторів, самооцінки та інших факторів. Емоції з'являються і тоді, коли людина переживає всі події, які з нею можуть статись, та певним чином відноситься до того, що її оточує. Ця проблема емоцій є великою та багатогранною. [62, стр. 1]

Отже, емотивність є одним з важливих компонентом інтерпретації світу та його особливостей у літературному тексті. Емоційність – складне і багатогранне явище. Через емоції, що викликає текст, читачі отримують уявлення про стан героїв та взаємини між ними, суспільством і навколишнім світом. Вона відіграє центральну роль у нашому сприйнятті світу, і особливо сильно вона проявляється в літературних текстах. Літературні тексти здатні викликати у читачів широкий спектр емоцій, а також кидати виклик нашим емоційним реакціям. Це робить літературні тексти цінним інструментом для вивчення людського досвіду та кращого розуміння себе та інших [110, 82].

1.4 Специфіка відображень емоцій в мові оригіналу та перекладу

Специфіка відображення емоцій у мові оригіналу та перекладу є важливим аспектом під час перекладу літературного тексту. Емоції – це складні явища, які можуть бути виражені різними способами залежно від мови, культури та контексту, в якому вони використовуються.

Емоції вважаються своєрідним «мостом», який поєднує людину та навколишнє середовище, намаганням охарактеризувати події та явища за потребами та цілями особистості, які важливі для особи в той чи інший момент часу та формують загальну картину вражень про наш світ. Вивчення емоцій та емотивної складової мови у лінгвістиці неможливе без залучення методологічної бази інших наук. До сьогодні, мовознавство не змогло представити вичерпний аналіз мови, в тому числі й категорії емотивності, а тому є нагальна потреба розглянути її узагальнено через призму інших вчень. Останнім часом представники різних наукових галузей (психологія, соціологія, філософія, фізіологія, когнітивна лінгвістика, лінгвопсихологія, лінгвістика емоцій та соціолінгвістика) зацікавленні у дослідженні та вивченні питань, пов'язаних з емоціями: їх роль у пізнанні світу, морфемна і семантична структура лексичних номінацій емотивної сфери, їх типологія та класифікація тощо [58].

Одним із важливих аспектів є культурна специфіка емоцій. У різних культурах можуть існувати унікальні емоційні вирази та поняття, які нелегко перекласти іншими мовами. Наприклад, японське поняття «*вабі-сабі*» відноситься до японської філософії краси, почуття меланхолійної краси, яке важко перекласти англійською мовою, оскільки це поняття не є загальноприйнятим у західній культурі.

У концепції В. Шаховського про категоризацію емоцій у лексико-семантичній системі мови йдеться про різновиди емотивів – афективи й конотативи. Під афективом він розуміє слово, значення якого є єдиним способом вербалізації емоції, без її найменування (вигуки, вигуківі слова, лайлива, пестлива, нецензурна лексика). Конотатив В. Шаховський визначає через семантичну структуру слова й апелює до його емотивно забарвленої семи, або семиемотивно-суб'єктивної оцінки [22, стр. 25].

Англійська мова має широкий спектр слів для опису різних видів смутку, таких як горе, смуток і меланхолія, наприклад *sorrow, sadness, grief, depression, despondency, dejection, discouragement, damp, shadow, funk* та інші. В той час як деякі мови можуть мати тільки одне або два слова, які охоплюють ширший спектр емоцій. Це називається лінгвістична специфіка емоцій. Деякі мови можуть мати ширший

словниковий запас для опису емоцій, тоді як інші можуть мати більш обмежені можливості.

Репрезентація емотивних дієслів в англійській та українській мовах може різнитися в плані їхньої специфічності, тобто наскільки точно вони виражають певний емоційний стан.

Англійська мова має багатий лексикон емотивних дієслів, які часто є дуже специфічними з погляду емоцій, які вони передають. Наприклад, “*to grieve*” виражає емоцію глибокого смутку, “*to infuriate*” – приводити крайній гнів чи лють, а “*to exhilarate*” – викликати в когось сильні почуття щастя та збудження. Англійські емотивні дієслова часто супроводжуються прислівниками або прикметниками, які уточнюють конкретний емоційний стан. Наприклад, “*to terrify utterly*” означає сильний страх або налякати когось, а “*to annoy mildly*” – почуття легкої досади або роздратування.

На відміну від цього, українські емотивні дієслова часто використовують більш загальні або абстрактні терміни для передачі емоційного стану, і вони можуть бути не такими специфічними, як англійські емотивні дієслова. Наприклад, українське дієслово «*радіти*» може бути передано такими словами *to be happy*, *to rejoice* або *to take pleasure in*, залежно від контексту. Аналогічно, дієслово «*сердитися*» може означати *to be angry*, *to be mad* або *to be upset*. Українські емотивні дієслова можуть модифікуватися прислівниками або прикметниками, але вони не завжди передають той самий рівень специфічності, що й англійські емотивні дієслова.

Українські емотивні дієслова більш конкретні, ніж англійські. Це пояснюється тим, що українська мова має багатший словниковий запас емоційних слів. Наприклад, для позначення любові в українській мові існує безліч різних слів, таких як *кохати*, *любити*, *жаліти*, *обожнювати*. Кожне з цих слів має дещо інше значення і може бути використане для передачі різних відтінків емоцій.

Англійські емотивні дієслова також часто більш інтенсивні, ніж українські. Це пояснюється тим, що в англійській мові емоції виражаються більш експліцитно. Наприклад, англійське дієслово *love* часто використовується для вираження дуже

сильної емоції, тоді як українське дієслово *кохати* може використовуватися для вираження цілої низки емоцій – від любові, прихильності до симпатії.

Відображення емоцій різняться у вихідній і цільовій мовах з низки причин, зокрема:

- Різниця в культурних нормах і цінностях. У різних культурах існують різні норми і цінності щодо вираження емоцій [68]. Наприклад, в одних культурах цінується стриманість і самоконтроль, а в інших – експресивність та емоційна відкритість. Ці культурні норми та цінності можуть впливати на те, як емоції відображаються в мові. Наприклад, представник культури, в якій цінується стриманість, може використовувати для вираження своїх емоцій непрямі або занижені формулювання, в той час як представник культури, в якій цінується експресивність, може використовувати прямі та експліцитні формулювання.

- Відмінності в мовних системах. Мови мають різні мовні системи, включно з різними словниками та граматичними структурами [89]. Ці відмінності можуть ускладнювати точний переклад емоцій з однієї мови на іншу. Наприклад, у деяких мовах є більш специфічні слова для позначення емоцій, ніж в інших [69]. Наприклад, в англійській мові є слово “*melancholy*” для позначення почуття смутку і замисленості, а в японській його немає. Це може ускладнити переклад японською мовою речення на кшталт “*I feel melancholic*”.

- Різниця в жанрових конвенціях. У різних жанрах письма існують різні конвенції для вираження емоцій. Наприклад, академічне письмо зазвичай вимагає більш формального й об'єктивного тону, тоді як творче письмо допускає більш суб'єктивний та емоційний вираз. Ці жанрові особливості можуть впливати на те, як емоції відображаються в мові. Наприклад, людина, яка пише наукову статтю, найімовірніше, використовуватиме абстрактну мову й уникатиме висловлення своїх особистих емоцій, тоді як людина, яка пише вірш, найімовірніше, використовуватиме конкретну мову й висловлюватиме свої особисті емоції безпосередньо.

Отже, специфіка представлення емоцій у мові оригіналу та перекладу є найважливішим чинником, який необхідно враховувати під час перекладу та аналізу літературного тексту. Перекладач має знати культурні та мовні нюанси емоцій і

відповідним чином коригувати свій переклад, щоб забезпечити точну передачу емоційного впливу оригінального тексту мовою перекладу. Також варто зазначити, що специфіка репрезентації емотивних дієслів в англійській та українській мовах може різнитися, і обидві мови мають свої власні унікальні способи вираження емоцій.

1.5 Як емоції та емоційні стани виражаються в англійській мові та англійських текстах

Сьогодні можна впевнено стверджувати, що уявлення про емоції є складовою частиною теоретичної моделі світу, яка формується на основі знань людини про навколишній світ, і в той же час вони впливають на лінгвістичну модель світу, яка виражає цю систему знань за допомогою мовних засобів.

Актуальність пошуку засобів вираження емоційного стану людини визначається з точки зору загальної для сучасної лінгвістики тенденції до дослідження людського чинника [115]. Емоції та емоційні стани можуть бути виражені в англійській мові різними способами, як вербально, так і невербально. В англійських текстах емоції можуть передаватися за допомогою низки мовних особливостей, таких як вибір слів, синтаксис, тон і образність [54].

Стилістичні можливості лексики мови безмежні. Вибір слова залежить від мети висловлювання та сфери спілкування. Він є одним із ключових мовних особливостей, який може різнитися від таких факторів, як культура, контекст та мова. Вибір правильного слова може відтворювати відношення до описуваного об'єкта, емоційний стан та настрої, стиль мова та ступінь формальності та інші фактори.

Головною відмінністю між українською та англійською мовами є те, що українська мова багата на слов'янські корені, що може вплинути на тон тексту. Також українська мова відрізняється вибором дієслів, які виражають дію або стан, а не лише назву предмета.

В той час англійська мова має багато запозичень з різних мов, що означає, що вона має велику та багату лексичну базу. Вибір слова в англійській мові може бути конкретним та точним.

Також вибір слів чи то в українській мові, чи то в англійській, залежить від аудиторії, до якої звертається мовець або письменник та від контексту. Наприклад, у літературних творах можуть використовуватися як спеціалізовані терміни, так і скорочення чи жаргони. В той час, у професійному тексті тільки спеціалізовані терміни, а в спілкуванні неформальному – скорочення, сленг, жаргони та інше.

Синтаксис – це набір граматичних правил мови, пов'язаних з побудовою фрази і речення. Особливість синтаксису полягає ще і в тому, що в процесі мовлення є можливість постійно створювати нові речення, але дуже рідко нові слова.

Синтаксис відповідає за організацію слів, фраз в речення, а потім в текст. Він визначає правила взаємодії між словами, їх порядок в реченні. Наприклад, в українській мові є відмінювання слів, що впливає на синтаксис. А в англійській мові синтаксис є простішим, але мова має багато сполучень слів, що допомагає точно відтворювати певні нюанси значень та виразів. Знання синтаксичних особливостей англійської й української мов дає змогу уникнути спотворення змісту речення, звести до мінімуму неточності перекладу [11].

Тон і образність також є важливими елементами мовної особливості. Вони впливають на сприйняття та емоційну реакцію. Тон відображає емоційний стан та настрій героїв. Він може бути позитивним, негативним, емоційним, нейтральним тощо. Образність відображає використання метафор, порівнянь та інших художніх засобів для передачі емоцій та змісту.

Уявлення про емоції належать до концептуальної картини світу структурованої сукупності знань людини про світ і водночас до мовної картини світу, що втілює цю систему знань знаковим способом [21].

У лінгвістиці проблема емоцій впливає з проблеми функції мови – виражати і викликати емоції в процесі спілкування. Виокремлюють три функції слова: узагальнення, називання та вираження почуттів комуніканта. Емотивна лексика вживається в емоційному стані в певній ситуації. О.Ф. Лосєв виокремлює два типи семантичної валентності: семантичну та інтерпретаційну семантичну, яка включає психічні, асоціативні та емоційні компоненти сприйняття дійсності. Мовні засоби вираження емоцій (слова, суфікси, фразеологічні одиниці, інтонація) класифіковані,

тож емотивність – це частина семантики мовних одиниць, які використовуються певним мовним колективом. Р.А. Будагов підкреслює, що така мова дає можливість її носіям повідомити будь-яку інформацію в повсякденній практиці [115].

Як вже згадувалось раніше емоції та емоційні стани можуть бути виражені в англійській мові різними способами, як за допомогою вербальної, так і невербальної комунікації.

1. Вербальна комунікація – це використання усних або письмових слів для вираження емоцій. В англійській мові емоції можуть бути виражені за допомогою різних слів, фраз та ідіом. Наприклад:

a) Слова: *happy, sad, angry, frustrated, joyful, excited* та інші;

b) Фрази: *I'm feeling blue, I'm over the moon, I'm on edge, I'm in a good/bad mood* та інші;

c) Ідіоми: *jump for joy, cry your eyes out, hit the roof, bite your tongue* та інші.

2. Невербальна комунікація – це використання мови тіла та міміки для передачі емоцій. В англійській мові емоції можуть бути виражені за допомогою різних невербальних сигналів, таких як:

a) Вираз обличчя: *smiling* – посмішка, *frowning* – похмурий погляд, *scowling* – насунитися, *rolling eyes* – вести очима, *raising eyebrows* – визвати здивування тощо;

b) Мова тіла: *standing up straight* – стояти рівно, *slouching* – сутулитися, *crossing arms* – зхрещувати руки, *shaking head* – хитати головою тощо;

c) Тон голосу: *speaking in a happy* – радісний, *sad* – сумний, *angry* – злий, *or frustrated tone* – розчарований тон.

3. Метафори та порівняння:

a) *Her eyes were like sparkling diamonds.* – Її очі були як сяючі діаманти.

b) *His heart felt like it was breaking into a million pieces.* – Його серце немов розірвалося на мільйон шматочків.

4. Художні образи:

a) *The cold wind whipped through her hair, sending shivers down her spine.* – Холодний вітер сильно продував її волосся, викликаючи мурахи по шкірі.

Таким чином, на сьогоднішній день не існує моносемантичного уявлення про склад емотивної лексики, оскільки вона не вивчена досконально. Л.Г. Бабенко пропонує концепцію, за якою емотивна лексика включає слова, що називають емоції, оскільки їхнє емотивне значення стійке, і тому все різноманіття засобів пропонується називати емотивною лексикою. Згідно з теорією науковця, емотивне значення – це значення, в якому емотивний зміст визначений (виражений і виділений) відповідним чином [10].

Підсумовуючи все вище сказане, можна дійти висновку, що емоції та емоційні стани можуть бути виражені в англійській мові та англійських текстах за допомогою вербальної та невербальної комунікації, а також за допомогою описової мови та літературних засобів.

1.6 Роль емотивності в комунікації

Емоції – це фізіологічні, поведінкові та/або комунікативні реакції на стимули, які когнітивно обробляються і переживаються як емоційні [38]. Комунікація є важливою складовою життя кожної людини, необхідною і в повсякденному житті, і в професійній сфері. Її емоційний аспект грає велику роль, оскільки спілкування може бути насиченим різними емоціями. Емоційність виконує комунікативну функцію, оскільки вона передає інформацію про емоційний стан особи, її відношення до мовної ситуації, що часто слугує підтвердженням правильного розуміння отриманої інформації [57].

«Перше враження – останнє враження» (“First impression is the last impression”) – ця стара максима підкреслює необхідність знаходити способи, щоб залишити незабутні враження на інших. Пол Екман – американський психолог, який проводив дослідження емоцій людини, відкрив шість основних виразів обличчя, які практично всі можуть впізнати навіть у всьому світі: щастя, смуток, гнів, страх, відраза та здивування. Ці вирази відображають внутрішні стани людини перед іншими. Проте існує безліч інших емоцій, що виникають в результаті комбінування та переплетення цих основних емоцій [98].

Емоційність відіграє важливу роль у спілкуванні. Вона може впливати на те, як ми інтерпретуємо та реагуємо на повідомлення, як нас сприймають оточуючі, а також на загальну ефективність нашого спілкування.

В спілкуванні існують два основних способи вираження емоцій:

1. **Вербальна емотивність:** це вираз емоцій за допомогою слів. Вона може бути явною, як наприклад, коли ми говоримо "я щасливий" або "я сердитий", або неявною, коли ми використовуємо певні слова чи фрази, які вказують на наші емоції [39].

2. **Невербальна емотивність:** це вираз емоцій через мову тіла, міміку обличчя, тон голосу та інші невербальні сигнали [104].

Як вербальна, так і невербальна виразність емоцій можуть бути потужними засобами спілкування. Наприклад, коли ми відчуваємо радість і захоплення чимось, ми можемо посміхатися, використовувати жвавий тон голосу та подивитися в очі. Такий невербальний вираз допомагає передати наш ентузіазм іншій особі та зробити її більш зацікавленою у розмові.

У лінгвістиці ХХІ століття спостерігається збільшення акценту на комунікативних аспектах, оскільки дослідження спрямовані на аналіз комунікативної взаємодії між людьми, зокрема на їхню здатність до діалогічного розуміння, урахування мовні, соціокультурні та середовищеві аспекти. Серед провідних дослідників, які займалися цим питанням, можна виокремити таких вчених, як Л.С. Виготський, Дж. Серль, В.В. Виноградов, Дж. Міллер, О.О. Леонт'єв, Н. Хомський, В.І. Шаховський, Фр. Данеш, М. Бейкер, О.О. Селіванова, Н.І. Жинкін і інші [54].

Можна виокремити три способи впливу емотивності на комунікацію:

- **Пам'ять та увага.** Емоції можуть використовуватися для привертання уваги і зроблення інформації більш запам'ятовуваною. Наприклад, повідомлення з вираженим емоційним навантаженням, такі як попередження про потенційну небезпеку, зазвичай привертають більше уваги. Більше того, дослідження свідчать, що люди краще запам'ятовують інформацію, яка супроводжується емоційним забарвленням [74].

- **Інтерпретація.** Емоції також можуть впливати на наше сприйняття повідомлень. Наприклад, коли ми відчуваємо гнів, ми можемо схильні бачити нейтральне повідомлення як вороже. Так само, коли ми щасливі, ми можемо більше схильні сприймати повідомлення як позитивні [111].

- **Ефективність.** У цілому, вдале використання емоцій може сприяти розвитку наших комунікативних навичок. Наприклад, використання позитивних емоцій, таких як ентузіазм і натхнення, може бути мотивуючим і цікавити інших. Крім того, конструктивне вираження негативних емоцій може сприяти вирішенню конфліктів та зміцненню міжособистих відносин [67].

Підсумовуючи, емоції – це потужний фактор, який може впливати на наше спілкування. Якщо ми розуміємо свої емоції та вміємо ними керувати, то ми можемо покращити наші навички у спілкуванні та зміцнити відносини.

1.7 Емотивні дієслова як компонент функціонально-семантичного поля емотивності

Різноманітність термінології в межах вираження емотивності та самої категорії емотивності пов'язана з різними підходами до вивчення цього аспекту семантики слів. Категорія емотивності у мові виражається через різні лексичні та синтаксичні конструкції на різних рівнях мовної системи та використовується для вираження емоційних станів мовців. З огляду на те, що емотивність є психологічним явищем, притаманним людям у їхній когнітивній діяльності, мова грає важливу роль у вираженні емоцій та створенні єдиного нерозривного мовно-когнітивно-психологічного компонента у виникненні емоцій [4].

Емотивні дієслова – це різновид дієслів, які виражають емоції. Вони є компонентом функціонально-семантичного поля емоційності, яке являє собою групу слів і словосполучень, пов'язаних з вираженням емоцій.

Емотивні дієслова є найважливішим компонентом функціонально-семантичного поля емоційності. Це дієслова, які використовуються для вираження емоцій, передачі емоційних станів або дій, а також для опису інтенсивності або ступеня емоцій.

Емотивні дієслова можуть використовуватися в найрізноманітніших контекстах, від особистих бесід до літератури, реклами та ЗМІ. Емотивні дієслова можуть використовуватися для передавання широкого спектра емоційних відтінків, включно з позитивними емоціями, а також негативними.

Емотивні дієслова можуть використовуватися для вираження широкого спектру емоцій, включаючи щастя, смуток, гнів, страх і любов. Вони також можуть використовуватися для вираження більш складних емоцій, таких як ностальгія, задоволення і розчарування.

Ось кілька прикладів емотивних дієслів в англійській мові для вираження певних емоцій та станів:

- Любов: adore, cherish, desire, fancy, idolize, worship
- Ненависть: abhor, despise, loathe, detest, abominate, despise, despise
- Страх: dread, fear, apprehend, shrink from, tremble, cower, flinch
- Гнів: infuriate, enrage, madden, exasperate, annoy, irritate, irk
- Смуток: grieve, mourn, lament, despair, sob, weep, cry
- Радість: delight, rejoice, exult, jubilate, thrill, exhilarate, elate

Початок вивчення семантики дієслів емоцій було засновано роботою Л. Йорданською, де дієслова психічного стану поділено на два класи – емоційного стану й емоційного ставлення. До дієслів стану відносяться дієслова, утворені від різних за частиномовною належністю мотиваційну основу, що поєднують у своєму значенні сему каузації зі значенням зміни стану суб'єкта, яку він набуває під впливом каузатора. За твердженням О. А. Коренькової, дієслова психічного стану – це дієслова, семантика яких відбиває значення каузації з вказівкою на психічний стан [25].

Емотивні дієслова часто використовують у поєднанні з іншими лінгвістичними характеристиками, такими як прикметники, прислівники і тон голосу/тексту, для створення більш тонкого емоційного повідомлення. Наприклад, використання емотивного дієслова в теперішньому часі з позитивним прикметником і захопленим тоном голосу може створити відчуття хвилювання і щастя, а використання того

самого дієслова в минулому часі з негативним прикметником і стриманим тоном голосу може створити відчуття смутку і жалю.

Використовуючи емотивні дієслова в поєднанні з іншими мовними особливостями, такими як прикметники, прислівники і тон голосу, оратори і письменники можуть створити більш тонке емоційне повідомлення, яке знайде відгук у аудиторії.

1.7.1 Дієслова емоційного стану

Дієслова емоційного стану – це дієслова, що описують наші внутрішні почуття та переживання. Зазвичай це статичні дієслова, тобто вони описують стан, а не дію та вживаються в теперішньому часі.

Дієслова емоційного стану в сучасній українській мові становлять своєрідну з погляду синтаксичних і морфологічних ознак лексико-семантичну групу. Стани безпосередньо пов'язані з часовими параметрами, реалізуючись у тому відрізкові часу, з яким співвідносяться, тобто вказують на тимчасову характеристику відчуттів особи (іншої статі) як змінну величину. Лінгвісти стверджують, що емоційний стан не є притаманною ознакою людини, яка б відбивала її внутрішню сутність, а є чимось плинним (непостійним) становленням цієї ознаки на часовій осі, що зумовлює відсутність членування його упродовж певного періоду на окремі проміжки. Стосуючись часових відрізків, а не точок на часовій осі, він триває і не зазнає упродовж відповідного проміжку таких змін, які б засвідчили перехід до іншої групи [8, стр. 5-9].

Дієслова емоційного стану використовуються для опису того, що хтось відчуває, або його емоційного стану. Ці дієслова часто вказують на інтенсивність або ступінь емоційного стану. Наприклад, *I am feeling happy* – Я почувуюся щасливим, *He is anxious* – Він стривожений, *They are overjoyed* – Вони у нестямі від радості, *I am devastated* – Я спустошений. Ці дієслова також можуть використовуватися для опису тривалості емоційного стану, наприклад, *I have been feeling sad for weeks* – Я сумую вже кілька тижнів, *She has been elated since she got the news* – Вона в захваті відтоді, як отримала новини.

Дієслова емоційного стану означають різні емоційні стани (при яких передаються ті чи інші почуття). Від близьких до них дієслів емоційного переживання вони відрізняються головним чином тим, що їх семантична структура і синтаксичні властивості вказують перш за все на певний емоційний стан, залишаючи в тіні почуття [7].

Дієслова емоційного стану можуть бути потужним інструментом для передачі наших почуттів іншим людям. Точне й ефективне використання цих дієслів дає змогу поглибити наші стосунки й домогтися кращого взаєморозуміння між нами та людьми, які нас оточують.

1.7.2 Дієслова емоційного переживання

Л.М. Васильєв виділяє також дієслова емоційного переживання, які відрізняються від дієслів емоційного стану іншим акцентом позначення. На його думку, у конструкціях із предикатом емоційного стану як основний аспект розрізнення виступає «не емоційний стан, а процес емоційного переживання» [27, стр 181-184].

Дієслова емоційного переживання використовуються для опису емоційного переживання, яке хтось переживає або пережив. Ці дієслова часто описують конкретну подію або ситуацію, які викликали емоційне переживання. Наприклад, *I was hurt when he lied to me* – Мені було боляче, коли він мені збрехав, *She was elated when she got the promotion* – Вона зраділа, коли отримала підвищення, *He was disappointed when he didn't get the job* – Він був розчарований, коли не отримав роботу, *They were outraged by the injustice* – Вони були обурені несправедливістю. Ці дієслова також можуть використовуватися для опису інтенсивності або тривалості емоційного переживання, наприклад, *I was deeply moved by the performance* – Я був глибоко зворушений виступом, *She was mildly irritated by the noise* – Її злегка дратував шум.

1.7.3 Дієслова емоційного ставлення

Дієслова емоційного ставлення використовуються для опису того, як хтось ставиться до певної людини, речі або ситуації. Ці дієслова часто вказують на

позитивне або негативне ставлення [28]. Наприклад, *I adore her* – Я її обожаю, *She detests him* – Вона його ненавидить, *He is fascinated by science* – Він захоплений наукою, *They are repulsed by the sight of blood* – Їх відштовхує вид крові. Ці дієслова також можуть використовуватися для опису інтенсивності емоційного ставлення, наприклад, *I love chocolate* – Я люблю шоколад, *She hates spiders* – Вона ненавидить павуків.

Дієслова емоційного ставлення – це потужний інструмент, який можна використовувати для передачі широкого спектра почуттів і думок.

На закінчення слід зазначити, що емотивні дієслова відіграють важливу роль у функціонально-семантичному полі емоційності, даючи змогу мовцям і письменникам виражати й передавати цілу низку емоцій та емоційних нюансів. Дієслова емоційного стану, емоційного переживання та емоційного ставлення – все це приклади різних способів використання емотивних дієслів.

1.8 Теоретичні аспекти дослідження емотивних дієслів

Емоції є важливою складовою життя людини, оскільки вони є одним з основних способів сприйняття і розуміння дійсності. Емоції допомагають людині адаптуватися до змінних умов зовнішнього і внутрішнього середовища, а також мотивують, організовують та направляють її діяльність, включаючи мову. Інтерес дослідників до вираження емоцій у мові та мовленні призвів до створення нового наукового напрямку – емотіології, новий напрямок досліджень в галузі лінгвістики, що з'явився в українському мовознавстві наприкінці двадцятого століття, активно працює над розробкою власної лінгвістичної концепції емоцій і приділяє велику увагу вивченню особливостей вираження емоцій, які зумовлені національно-культурним контекстом. Вона досліджує вплив емоційного контексту на мову і способи їх вираження [18].

Українське мовознавство може виділити різні стадії аналізу емотивної лексики, включаючи різні етапи, один із них: етап досліджень, який був пов'язаний з О.А. Потєбнею та іншими граматистами. Їхній підхід до вираження почуттів не можна назвати суворо семантичним, оскільки вони в основному зосереджувались на

виявленні предметних асоціацій, які лежать в основі номінації того чи іншого емоційного явища [20].

Теоретичні аспекти вивчення емотивних дієслів пов'язані з вивченням стосунків між мовою та емоціями, а також із тим, як емотивні дієслова використовуються в дискурсі.

Одним із теоретичних підходів до вивчення емотивних дієслів є когнітивна лінгвістика, яка стверджує, що мова формується під впливом того, як ми сприймаємо та концептуалізуємо світ. Вважається, що емотивні дієслова відіграють важливу роль у цьому процесі, оскільки вони відображають наш суб'єктивний досвід і ставлення до світу.

Іншим теоретичним підходом є дискурс-аналіз, який фокусується на тому, як мова використовується в соціальних взаємодіях. Емотивні дієслова розглядаються як інструменти для вираження афективних станів і управління міжособистісними стосунками.

Нарешті, вивчення емотивних дієслів також передбачає дослідження їхніх граматичних і семантичних властивостей. Наприклад, деякі емотивні дієслова можуть бути перехідними або неперехідними, а також можуть приймати різні типи додатків (наприклад, прями об'єкти або прийменникові фрази) залежно від висловлюваної емоції. Крім того, емотивні дієслова можуть мати різні конотації залежно від контексту, в якому вони використовуються.

Загалом, вивчення емотивних дієслів – це міждисциплінарна галузь, яка спирається на знання з лінгвістики, психології, філософії та інших дисциплін, щоб краще зрозуміти зв'язок між мовою та емоціями.

Розділ 2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ ТА ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ГЕРОЇВ РОМАНУ

2.1 Методи дослідження емотивності в лінгвістиці

Протягом останніх десятиліть відбулася зміна парадигми гуманітарного знання в бік більшого акценту на людині (антропоцентризм), когнітивних процесах (когнітивізм) та функціональних взаємозв'язках (функціоналізм). Ця зміна призвела до створення нових дослідницьких галузей, які фокусуються на дослідженні людини в усій її різноманітності взаємозв'язків і взаємовідношень з оточуючим світом.

Однією з наслідків цієї переорієнтації стало формування галузі, яку називають «емотиологія». Емотиологія вивчає, як емоційні стани людини відображаються в мові. На мовному рівні ці емоції перетворюються на термін «емотивність», і при цьому емоції розглядаються як психологічна категорія, а емотивність – як мовна категорія [31].

Не дивлячись на те, що багато вчених, як вітчизняних, так і зарубіжних, займалися дослідженням емоцій (такі як К. Платонов, І. Павлов, Г. Шингаров, П. Анохін, А. Леонт'єв, Я. Райковський, У. Джеймс, К. Ізард, Р. Лазарус, Р. Плутчик, В. Вілюнас, В. Вундт), багато аспектів і підходів до цієї теми залишаються недостатньо дослідженими у вітчизняному мовознавстві. Зокрема, розглядаються семантичні категорії в контексті системи засобів вираження цих емоцій у національній мові, суб'єктивної модальності (як описують В. М. Ткачук), аспектів гендеру (про що пишуть О. С. Бондаренко та М. П. Фабіан), емотивності (в трудах М. В. Гамзюка, А. М. Манзія та О. С. Сарбаш), а також оцінки (як досліджують О. Л. Бессонова та Т. А. Космеда) [66].

Сучасне зацікавлення лінгвістів аналізом семантичних та понятійних категорій, пов'язаних із спрямованістю на суб'єкта, пояснюється тим, що їх семантична природа обумовлюється психофізіологічною та соціальною структурою людини та її ціннісними орієнтаціями. Ці аспекти дозволяють вивчати співвідношення людини з реальним та уявним світом навколо неї.

2.1.1 Способи та методи перекладу емотивної лексики у художньому тексті

Переклад художньої літератури завжди привертав увагу лінгвістів. Однією з основних цілей художнього перекладу є досягнення багаторівневої еквівалентності, у тому числі еквівалентності форми та стилістичної цінності мовних засобів художнього вираження [13]. Література безпосередньо пов'язана з емоційним світом людини. Тому важливим аспектом дослідження літературного перекладу є аналіз повноти вираження емоційних проявів та емоційного стану персонажів, а також того, чи досягає він наміченої читачами мети емоційного відгуку [29].

Літературні тексти належать насамперед до світу людських почуттів та емоцій. Вивчення лексики емоцій становить особливий інтерес, оскільки справжню природу людських емоцій та їхню силу можна пізнати через форму, яку вони приймають – слова. Вивчення такої лексики є важливим і необхідним аспектом у процесі усвідомлення ідейного змісту літературних текстів [63].

Останніми десятиліттями проблема емоцій є однією з найбільш дискусійних у лінгвістиці та перекладознавстві, і лінгвісти сходяться на думці, що з погляду порівняльної лінгвістики переклад емоційно заряджених текстів є найскладнішим завданням, тому що необхідно шукати лінгвістичні засоби, які б максимально забезпечували достатність. У лінгвістиці тексту проводять відмінність між мовою, що використовується для опису емоцій, і мовою, що використовується для їх вираження [63].

Сутність тексту полягає у мовних знаках, основною частиною яких є слова. Ці слова, не лише маючи свою власну денотативну та конотативну спрямованість, також лінійно взаємодіють з іншими знаками у реченні, абзаці чи тексті та співвідносяться з їх інтерпретаторами. Порушення будь-яких внутрішніх відповідностей між компонентами мовного знака призводить до некоректної інтерпретації, і, отже, до порушення процесу еквівалентного перекладу [2, с.21-27].

На рівні мови емоція трансформується в емотивність, тобто емоції – це психологічна категорія, а емотивність – це мовна категорія. Під час вивчення емоції як категорії художніх текстів необхідно враховувати специфіку семантики та природу

людських емоцій, найважливішими ознаками яких є їхня об'єктивність (віднесеність до світу) та суб'єктивність (приналежність суб'єкту) [62]. Концептуальне моделювання емоцій, таким чином, ураховує референційний, інтенціональний та рецептивний аспекти семантики тексту, відмінності в яких призводять до виокремлення трьох компонентів емоцій:

1. існування суб'єктивності як породжуваного емоціями знання в літературі;
2. залученість, тобто втілення емоційної інтенції автора в тексті;
3. сугестивність, яка вказує на можливу емоційну реакцію читача на автентичність тексту [63].

Найскладнішим аспектом у взаємодії мовних символів є передача конотативного змісту, оскільки кожен народ додає власні емоційні переконання до мовних одиниць, що може перешкоджати успішному спілкуванню. Для подолання цих труднощів, комуніканти повинні мати адекватну емоційно-оцінну компетенцію, яка включає в себе розуміння загальних культурних кодів, механізмів емоційного спілкування, знання емоційних доміант в цих кодах, знання правил та їх взаємозв'язків, а також розуміння маркерів емоційно-етнічної ідентифікації, засобів номінації, вираження та опису своїх і чужих емоцій у кожному з лінгвокультурних кодів, які вони володіють [5].

Найпоширенішими методами перекладу слів, що виражають емоції, включають заміну, видалення та доповнення функціональними еквівалентами. Представлення прагматичного потенціалу емоційних слів також значною мірою залежить від суб'єктивних методів опрацювання перекладача.

До специфічних особливостей емотивної лексики в англійській мові належить переважне вживання окликів, голосних вигуків, викриків з метою виразити певні почуття. Таким прикладом у тексті оповідання є вигук *“Au,” he said aloud.* – *Au,— голосно мовив старий.* «*Au,*» – це вигук болю, який використовує старий, коли цвях пробив йому руку. Це один із прикладів використання вигуків в романі, більше прикладів буде розглянуто в наступному практичному розділі.

Серед найбільш поширених випадків емотивності в тексті можна виділити контекстуальну, коли емоції героя не вербалізовані, а впливають із ситуації або дій,

згаданих у реченні. Наприклад: *The blotches ran well down the sides of his face and his hands had the deep-creased scars from handling heavy fish on the cords. But none of these scars were fresh.* – Долоні старого були посічені глибокими поперечними рубцями від плетеної жилки, якою він тягнув з води велику рибу. Із речення випливає, що герой роздратований та відчуває біль, український переклад досить чітко передає стан героя.

Часто засобом посилення виразності емотивної структури служать повтори. Повтор – стилістичний прийом, яким можна створювати нові стилістичні засоби і фігури, бо він може охоплювати мовні одиниці всіх рівнів – звуки, морфеми, форми слова, словосполучення, речення, строфи. Аналізуючи індивідуальний стиль письменника, потрібно зазначити свідомий вибір такого мовного засобу для створення особливого емоційного ефекту на читача [19, с. 279-287]. *Man is not made for defeat.* – Людина не створена для поразок. повторюється впродовж усього роману, підкреслюючи рішучість і стійкість героя.

Дуже поширеними способами перекладу емотивності є дослівний та описовий переклад: *He was an old man who fished alone in a skiff in the Gulf Stream and he had gone eighty-four days now without taking a fish.* – То був старий рибалка, що промишляв на Гольфстрімі сам-один у своєму човні. Ось уже вісімдесят чотири дні він виходив у море й не піймав жодної рибини.

Отже, емоційність також підпорядкована дискурсній категорії інформації або модальності, що описує емоційне ставлення адресата (автора), реальне або уявне емоційне ставлення читача до описуваних подій, явищ, персонажів та їхньої поведінки й намірів та можливість проаналізувати його за допомогою емоційно-забарвлених модулів тексту. Сучасні лінгвісти зацікавлені у вивченні цієї категорії, оскільки вона відіграє ключову роль у перекладі художньої літератури. Переклад емоційно-забарвлених слів вимагає підбору еквівалентних слів, які мають прагматичний вплив і можуть передавати різні емоції.

2.2 Структурні типи емотивних дієслів української та англійської мов

Емотивні дієслова, також відомі як афективні дієслова, відносяться до категорії дієслів, які використовуються для вираження різноманітних почуттів або емоцій та мають важливе значення в англійській мові. Зазвичай їх використовують у неформальному мовленні та можна знайти у різних ситуаціях, включаючи розмови на кожен день, текстову літературу і поезію [77].

У даному підрозділі ми розглянемо як характеризується еволюція методів у даному дослідженні лексичних одиниць, основних понять когнітивної граматики, зокрема. Визначимо предикатно-аргументну структуру дієслів, що позначають емотивні стани.

На думку Л. Г. Бабенко, емотивна лексика у своїй денотативній основі ситуативна, а емоційна ситуація нерозривно пов'язана із суб'єктом, що відчуває емоцію, та об'єктом, що викликає емоцію. Саме тому дієслова є найбільш придатними для вираження емоцій у мові. Дієслова позначають емоції як емоційний стан *to grieve* – сумувати, стан емоції *to get scared* – лякатися (в англійській мові позначається тільки конструкцією дієслово + дієприкметник / прикметник), емоційне ставлення *to adore* – обожнювати, емоційний вплив *to comfort* – втішати і як зовнішній прояв емоцій *to hug, kiss* – обіймати, цілувати [10, стр. 10-13].

Як ми вже знаємо, емотивні дієслова – це дієслова, що виражають емоції або ставлення, такі як *любити, ненавидіти, захоплюватися, боятися* тощо. Як в українській, так і в англійській мовах емотивні дієслова можна поділити на кілька структурних типів на основі їхніх синтаксичних і семантичних властивостей.

1. Прості емотивні дієслова: Це дієслова, які виражають емоції без будь-якого додаткового морфологічного чи синтаксичного маркування. Приклади: *любити, ненавидіти, боятися* тощо.

2. Емотивні дієслова із суфіксами: Це дієслова, які утворюються шляхом додавання емотивних суфіксів до основ інших дієслів. Наприклад, *дивуватися, гніватися, радіти* тощо.

3. Емотивні дієслова з префіксами: Це дієслова, які утворюються шляхом додавання префіксів до інших дієслів для створення емотивних значень. Наприклад, *сподіватися, засмучуватися, злюся* тощо [70].

В англійській мові структурні типи емотивних дієслів включають:

1. Прості емотивні дієслова: Це дієслова, які виражають емоції без будь-якого додаткового морфологічного або синтаксичного маркування. Приклади: *love, hate, fear* тощо.

2. Емотивні дієслова з прислівниками: Це дієслова, які утворюються шляхом додавання прислівникових частинок до інших дієслів для створення емотивних значень. Наприклад, *fall in love, give up, cheer up* тощо.

3. Емотивні дієслова із суфіксами: Це дієслова, які утворюються шляхом додавання суфіксів до основ інших дієслів. Наприклад, *terrify, enchant, inspire* тощо.

4. Емотивні дієслова з ідіоматичними виразами: Це дієслова, які використовуються з ідіоматичними виразами для створення емоційних значень. Наприклад, *burst into tears, jump for joy, have a heart* тощо [70].

Емотивні дієслова мають важливе значення не лише для української та англійської мов, але і для всіх мов загалом. Вони розширюють нашу можливість виражати широкий спектр емоцій і почуттів, що робить комунікацію більш насиченою і ефективною як у офіційних, так і у неофіційних ситуаціях.

Особливо важливо враховувати роль емотивних дієслів у літературі, де вони відіграють надзвичайно значущу роль. Автори використовують їх, щоб передати читачам свої емоції та створити внутрішню співприйнятливість до тексту. Це допомагає літературним творам стати більш виразними та запам'ятовуваними, а читачам глибше відчувати магію слова і мистецтва.

2.3 Емотивні дієслова як предмет лексико-граматичного аналізу

Емотивні дієслова можна вивчати як за допомогою лексичного, так і граматичного аналізу.

Лексичний аналіз – це вивчення значення слів та їхнього вживання в мові. У контексті емотивних дієслів лексичний аналіз може бути використаний для виявлення

різних способів вираження емоцій у мові [113]. Наприклад, деякі емотивні дієслова використовуються для опису внутрішніх станів, таких як *feel happy* або *feel sad*. Інші емотивні дієслова використовуються для опису зовнішньої поведінки, наприклад, *smile* або *cry*.

Лексичний аналіз передбачає вивчення значення та вживання окремих емотивних дієслів, включно з їхніми конотаціями та колокаціями, тобто комбінуванням. Наприклад, емотивне дієслово «любити» може мати позитивну конотацію, коли використовується в контексті романтичних стосунків, та негативну, коли використовується в контексті нездорової одержимості. Дієслово «ненавидіти», з іншого боку, зазвичай має негативну конотацію і часто використовується для вираження сильних негативних емоцій щодо людини, об'єкта або ідеї.

Граматичний аналіз – це вивчення структури мови, зокрема правил поєднання слів у реченнях. У контексті емотивних дієслів граматичний аналіз може бути використаний для виявлення різних синтаксичних моделей, у яких можуть зустрічатися емотивні дієслова [112].

Граматичний аналіз, з іншого боку, передбачає вивчення синтаксичних і семантичних властивостей емотивних дієслів, включно з їхніми граматичними категоріями, структурою аргументу та семантичними ролями. Наприклад, деякі емотивні дієслова, як-от «страх» і «надія», є стативними дієсловами, які описують психічний стан, тоді як інші, як-от «любов» і «ненависть», є динамічними дієсловами, які описують дію або процес. Емотивні дієслова також можуть мати різні типи доповнень, такі як прямі об'єкти, прийменникові фрази або речення, залежно від конкретної висловлюваної емоції.

Важливо відзначити, що в лексико-семантичному полі емоційного слова розрізняють три складові за Шаховським: ядро, центральну зону і периферію. Ядро включає в себе слова, які безпосередньо визначають дану емоцію та ті, що пов'язані з ними за допомогою дериваційних зв'язків. До центральної частини належать слова, які мають парадигматичні зв'язки зі словами ядра, такі як синоніми та антоніми. А периферія включає слова і вирази, які виникають в результаті асоціативного експерименту та мають слабкі семантичні зв'язки з емоцією.

Наприклад, для емотиву «радість» в українській мові лексико-семантичне поле виглядає наступним чином: в ядро включається лексема *радість*, яка є безпосереднім номінативом цієї емоції, а також слова, пов'язані з нею за допомогою дериваційних зв'язків, такі як *радіти*, *радісний*. Центральну частину поля складають слова, що мають парадигматичні зв'язки зі словами ядра, такі як синоніми: *щастя*, *тріумф*, *ейфорія*, *блаженство*, *нірвана*, *екстаз*, *фурор*, *захоплення*, *піднесення*, *захват*, *насолада* і інші. До периферії належать слова та фрази, які виникають внаслідок асоціацій, такі як *удача*, *усмішка*, *позитив*, *море*, *похід*, і так далі.

Лексичний та граматичний аналіз часто спільно використовуються при вивченні емотивних дієслів. Наприклад, дослідник може аналізувати, як інтенсивність використання емотивного дієслова змінюється в залежності від синтаксичних структур, в яких воно вживається. Також можливо вивчити, як валентність емотивного дієслова корелює з аспектуальними властивостями речення [23].

Лексичний і граматичний аналіз може допомогти пролити світло на те, як емотивні дієслова використовуються в мові для передачі емоцій і ставлення. Вивчаючи конкретні лексичні та граматичні властивості емотивних дієслів, дослідники можуть глибше зрозуміти, як мова використовується для вираження емоцій і як ці вирази формуються під впливом культурних і соціальних чинників.

2.4 Способи та прийоми перекладу емотивного дискурсу художньої літератури

Емоційний дискурс – це спонтанне, непідготовлене мовлення, що ґрунтується на несвідомих базових, погано контрольованих емоціях, які переважають у мовця в момент спілкування. Натомість емотивний дискурс створюється цілеспрямованими зусиллями мовця викликати необхідні емоції у слухачів, готується заздалегідь і також ґрунтується на свідомих вторинних, повністю контрольованих емоціях [8].

Переклад емотивного контексту в художній літературі представляє собою складне завдання, яке ставить перед перекладачем вимоги не лише щодо розуміння мови оригіналу та мови перекладу, але й щодо здатності відтворити емоційні відтінки,

які містяться в оригінальному тексті. Для досягнення успішного перекладу емотивного контексту існують різні методи та стратегії, і вибір найкращого підходу залежить від конкретного тексту, який перекладається.

Вираження емоційного стану – одна з основних рис, що відрізняють художню літературу від інших літературних напрямів. Переклад емоційного дискурсу в художній літературі може бути складним завданням через нюанси та культурну специфіку емоційних виразів. Однак існує кілька методів і прийомів, які можуть бути використані для ефективного перекладу емоційного дискурсу в художній літературі.

Для досягнення адекватності під час перекладу тексту з англійської мови українською необхідно:

1. осмислити і правильно інтерпретувати комунікативний намір автора, тобто зрозуміти, який комунікативний вплив автор має намір здійснити на реципієнта;
2. розуміти, який вплив чинить текст на реципієнта;
3. вибрати такі мовні засоби в українській мові, за допомогою яких перекладач зможе здійснити такий самий комунікативний вплив на україномовного реципієнта, тобто викликати в українського реципієнта таку саму реакцію, яку англійський текст викликає в англомовного читача [64].

Зачіпаючи царину нераціонального сприйняття, емоційність тексту спрямована насамперед на те, щоб викликати в реципієнта певну емоційну реакцію, психологічний резонанс і за допомогою чуттєвого посилення дати йому яскравішу, виразнішу картину раціонального боку художнього твору, презентувавши концептуальний, ідейний, естетичний задум автора в живій і органічнішій формі. Так здійснюється прагматичний вплив на читача, одна з основних функцій категорії емоційності. цим пояснюється той факт, що переклад художньої літератури завжди вважався одним із найскладніших і найбільш схильних до «втрат» видів перекладацької діяльності [29, стр. 330-334].

Переклад емоційного дискурсу художньої літератури – складне завдання, що вимагає поєднання лінгвістичних і культурних знань. Під час перекладу емоційного дискурсу важливо звертати увагу на контекст вихідного тексту. До нього належать

жанр тексту, обстановка, в якій він написаний, і персонажі тексту. Перекладач також має враховувати цільову аудиторію перекладу. Ось деякі методи та прийоми, які, на мою думку, можна використовувати для ефективного перекладу емоційного дискурсу художньої літератури:

1. Розуміння контексту. Емотивний дискурс значною мірою залежить від контексту, в якому він використовується. Тому під час перекладу емоційних виразів важливо розуміти ширший контекст вихідного тексту, включно з обстановкою, персонажами та сюжетом.

2. Аналіз емотивних дієслів. Емотивні дієслова є ключовим компонентом емотивного дискурсу в художній літературі. Вони виражають емоції та ставлення і часто мають нюанси, характерні для вихідної мови та культури. Важливо проаналізувати емотивні дієслова у вихідному тексті та зрозуміти їхнє значення і вживання, перш ніж намагатися їх перекласти.

3. Культурний контекст. Емоції культурно специфічні, і один і той самий емоційний вираз може мати різні конотації в різних культурах. Тому під час перекладу емоційного дискурсу важливо враховувати культурний контекст як вихідної, так і перекладної мов. Для цього може знадобитися вивчення культурних норм і цінностей, а також консультації з носіями мови перекладу, щоб забезпечити точну передачу емоційного впливу вихідного тексту.

4. Перекладайте разом. Переклад емоційного дискурсу в художній літературі може потребувати співпраці між перекладачем, редактором і автором, щоб забезпечити точну передачу емоційного впливу тексту мовою перекладу.

5. Транскреація. Транскреація передбачає відтворення емоційного впливу тексту мовою перекладу, а не просто переклад слів. Це може включати використання інших слів, структур речень або культурних відсилань, щоб викликати в читача ту саму емоційну реакцію, що й вихідний текст.

6. Контекстуальний переклад. На емоційний дискурс часто сильно впливає контекст, у якому він використовується. Тому під час перекладу емоційних виразів важливо враховувати ширший контекст вихідного тексту, включно з обстановкою, персонажами і сюжетом.

Переклад емотивного дискурсу в художній літературі є складним завданням, яке потребує від перекладача глибокого розуміння як вихідної мови, так і цільової мови. Проте, з використанням відповідних методів та прийомів, перекладач може успішно передати тонкості емоцій, які містяться в оригінальному тексті, та створити точний і захоплюючий переклад.

Таким чином, лексичні засоби є основними показниками емоційного дискурсу, оскільки передають безпосередні емоції мовця через емоційно-оцінні одиниці зниженого стилю. Поряд із цим, емоційний дискурс лексично різноманітний і представлений найчастіше вживаними словами, що пояснюється спонтанністю мовлення й автоматичним вибором слів. Красномовство емоційного дискурсу створюється лексикою високого стилю і передбачає використання значної кількості синонімів, що свідчить про його велике лексичне розмаїття [17].

Насамкінець слід зазначити, що переклад емоційного дискурсу з англійської мови на українську вимагає глибокого розуміння обох мов та їхнього культурного контексту. Перекладач повинен вибрати відповідні методи і прийоми, щоб точно передати емоційний вплив вихідного тексту мовою перекладу.

2.5 Стилiстичнi особливостi перекладу художнiх творiв Ернеста Гемiнгвея

Стилiстика – це галузь мовознавства, яка дослiджує мовнi елементи на всiх рiвнях, вивчаючи їхнє найбiльш пiдходяще та соцiально прийнятне використання залежно вiд мети та контексту спiлкування [14, с.76-83].

Ернест Гемiнгвей – один iз найвiдомiших американських письменникiв ХХ столiття. Його твори вирiзняються яснiстю, стислiстю i недомовленiстю. Людина дiї, Гемiнгвей черпав натхнення не в уявi, а в життi, вiв вiйни i подорожував свiтом у пошуках сюжетiв. Дiя його оповiдань часто вiдбувається в умовах вiйни або дикої природи, у них зачiпаються теми мужностi, втрати та боротьби за виживання [86].

В iсторiї лiтератури знайти постать iз бiльш яскраво вираженим i вiдомим стилем письма, нiж у Гемiнгвея, досить складно. Для нього розвиток i вiдточування свого унiкального стилю мало значення, яке можна порiвняти з бездоганною формою

спортсмена або технікою тореадора, яких він часто зображував у своїх творах. Гемінгвей розглядав особливий стиль як втілення достоїнств людини [33].

Ернест Гемінгвей увійшов у світову літературу як один із найяскравіших і найсамобутніших митців ХХ століття. Справжній продукт стрімкої і бурхливої епохи, позначеної війнами, революціями і безпрецедентними соціальними потрясіннями, його біографія і творчість химерно вплетені в тканину сучасної історії.

Критики відзначають вплив стилю Хемінгуея на творчість різних письменників з різних країн, таких як Джон О'Хара і Джеймс Олдрідж, Грем Грін і Генріх Белль, Франко Солінас і Золтан Фабіан. Гемінгвей стверджував: *“If a writer knows enough about what he is writing about, he may omit things that he knows, and the reader, if the writer is writing truly enough, will have a feeling of those things.”* («Якщо письменник досить добре знає те, про що пише, він може опустити те, що йому відомо, і читач, якщо письменник пише досить щиро, матиме уявлення про ці речі» [78].)

Американський літературознавець В.Т. Стаффорд у своїй книжці, присвяченій літературі США ХХ століття, розмірковує про стиль Гемінгвея, стверджуючи: «Стиль ніколи не стане в Америці таким, яким він був би без його прикладу... Вплив лаконічної прози Гемінгвея поширюється не тільки на англомовних письменників, а й має незвичайне значення для письменників з інших країн... Гемінгвей створив потужний стиль, який Нобелівський комітет визнав «досягненням у мистецтві сучасного оповідання», коли ухвалював рішення про присудження йому премії 1954 року» [40].

Твори Гемінгвея перекладено багатьма мовами, а його стилістичні особливості стали предметом пильного вивчення [79]. До числа основних стилістичних особливостей творів Гемінгвея належать:

- **Економічність мови.** Гемінгвей відомий тим, що використовує короткі речення і просту лексику. Він уникає зайвих слів і фраз і часто використовує діалог для розкриття думок і почуттів своїх героїв [88].
- **Недомовленість.** Гемінгвей часто передає сенс через те, що він не говорить. Він залишає недомовлене, надаючи читачеві самому заповнити прогалини. Це може створити відчуття напруженості та напруженості [108].

- **Об'єктивність.** Твори Гемінгвея часто називають об'єктивними. Він викладає факти, не коментуючи їх. Це створює відчуття відстороненості та іронії [106].

- **Повтор.** Гемінгвей використовує повтори, щоб підкреслити важливі моменти та створити відчуття ритму [81]. Використання Хемінгуеєм повторів несе в собі значне смислове та емоційне навантаження. Повторюючи слово, речення або думку, письменник привертає до них увагу читача, примушуючи його замислитися над причинами повторення і над тим, яке смислове або емоційне значення він несе.

- **Символізм.** Гемінгвей використовує символи для позначення глибших смислів. Наприклад, білий колір може символізувати чистоту або смерть, а море – неосяжність і міць природи [101].

Його своєрідна манера письма, що вирізняється лаконічністю висловлювань, написаних простою, повсякденною мовою, справила значний вплив на світ літератури, сформувавши наступні покоління авторів-початківців художньої та нехудожньої літератури, які наслідували його стиль [86].

Своєрідний стиль Гемінгвея сприяє залученню в читання, глибокому розумінню читачем думок та емоцій автора.

Художні принципи письменника спрямовані на виховання в читача самостійного мислення, на формування свідомої та критичної позиції щодо капіталістичної дійсності, яка його оточує. Нехай твори Гемінгвея не дають прямих відповідей на головні питання сьогодення, але суть його творчості та стиль прищеплюють читачеві здатність глибоко заглиблюватися в явища навколишньої дійсності й аналізувати ті аспекти, що виявляються у змісті романів Гемінгвея.

Ернест Гемінгвей, безсумнівно, є майстром писемного слова. Його виразні оповідання, що вирізняються своєрідним і лаконічним стилем, у поєднанні з глибокими темами закріпили його місце серед безсмертних письменників. Неминущий вплив Гемінгвея відбивається в літературному світі, підтверджуючи неминуще значення його творів.

Вивчення письменницького стилю Гемінгвея та його вражаючих творів дає змогу зрозуміти його новаторський підхід до оповіді. Стійкість спадщини Гемінгвея

свідчить про його унікальне бачення, що слугує невичерпним джерелом натхнення для письменників і читачів у всьому світі. Його твори, що захоплюють, змушують замислитися і надихають, забезпечують його вічну присутність у літературі.

Розділ 3. СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙ ТА ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ПЕРСОНАЖІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕМОТИВНИХ ДІЄСЛІВ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ЕРНЕСТА ГЕМІНГВЕЯ В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ

3.1 Вплив емотивних засобів на стиль та манеру Ернеста Гемінгвея

Мінімалістський стиль Ернеста Гемінгвея та тонке використання емоцій зробили його твори наріжним каменем американської літератури. Його проза вирізняється точністю, стислістю та здатністю викликати сильні емоції в читача. Переклад творів Гемінгвея іншими мовами, зокрема українською, є унікальним завданням, оскільки вимагає передачі суті його емоційної мови зі збереженням культурних і мовних нюансів мови перекладу [87].

Ернест Гемінгвей, відомий своїм лаконічним і вражаючим стилем письма, впродовж усього свого життя та кар'єри перебував під впливом різноманітних чинників. Хоча важко віднести його стиль виключно до емоційних засобів, очевидно, що емоції відіграли значну роль у формуванні його творчості [107].

Ернест Гемінгвей був майстром емоційних дієслів. З їхньою допомогою він створював яскраві образи, викликав сильні емоції та рухав свої історії вперед. Використання емотивних дієслів – одна з відмінних рис його унікального стилю і манери [100].

Однією з характерних особливостей письменницького стилю Гемінгвея є використання ним недомовленості та мінімалізму. Він часто використовував короткі, прості речення та скупі описи, що давало змогу передати емоції героїв. Використовуючи меншу кількість слів і уникаючи зайвих прикрас, Гемінгвей створював відчуття емоційної інтенсивності та безпосередності [80].

Крім мінімалізму, для ефективної передачі емоцій Гемінгвей використовував особливі емоційні прийоми. Одним із таких прийомів є теорія айсберга, відома також як теорія опущення [99]. Згідно з цією теорією, Гемінгвей вважав, що глибинний зміст розповіді має передаватися через підтекст і те, що залишилося недомовленим, подібно до зануреної у воду частини айсберга. Опускаючи явні емоційні

висловлювання і покладаючись на підтекст, Гемінгвей пропонував читачеві активно долучитися до оповіді та самостійно інтерпретувати приховані емоції [102].

Ще одним емоційним прийомом Гемінгвея є використання сенсорних деталей. Він часто детально описує фізичні відчуття і переживання своїх героїв, такі як смак їжі, подих вітерця, звук пострілу. Акцентуючи увагу на сенсорних відчуттях, Гемінгвей створював візуальний зв'язок між читачем і героями, дозволяючи викликати емоції через органи чуття [90].

Стиль Гемінгвея також містить у собі теми стоїцизму та концепцію **grace under pressure** (благодать під тиском), яка підкреслює зображення героїв, що з гідністю та стійкістю долають негаразди. Стоїчний підхід до емоцій проявляється в стриманих і недомовлених реакціях героїв на складні ситуації, навіть якщо їхні емоції глибоко зачіпалися [93].

Хоча ці емоційні прийоми і впливи, безсумнівно, сформували стиль і манеру письма Гемінгвея, важливо зазначити, що його стиль був результатом складної взаємодії різноманітних чинників, включно з особистим досвідом, літературними впливами та індивідуальним художнім вибором. Емоції відігравали найважливішу роль у творчості Гемінгвея, але вони були лише одним з аспектів його багатогранного підходу до оповіді.

3.2 Аналіз перекладу засобів емотивності на матеріалі творів

Емотивність, будучи лінгвістичним аналогом психологічного поняття «емоційність», являє собою невіддільну характеристику, властиву різним типам текстів, включно з офіційно-діловими, науковими, публіцистичними та художніми жанрами. Відмінні емотивні якості текстів можна виявити, вивчивши взаємодію емоційного тла, емоційного тону й емоційного забарвлення. Це явище розглядається як двостороннє утворення, що містить експресивний і змістовний виміри, через які знаходять своє вираження емоційні аспекти станів мовців [1].

У художній літературі поняття емотивності набуває двоїстої природи, що містить у собі як змістовний, так і експресивний боки. Емоційний зміст пронизує різні шари тексту, проявляючись через емотивні елементи, вбудовані в когнітивний зміст,

і сприяючи емоційному виміру прагматичних стратегій автора. Категорія емоційності слугує основоположним елементом художніх текстів, на її вираження впливають культурні нюанси авторського стилю, комунікативні норми та суспільний менталітет [4].

Під час перекладу, редагування або аналізу літературних творів з однієї мови на іншу важливо враховувати культурні та мовні нюанси мови перекладу, щоб забезпечити точне передання смислу та емоційного впливу оригінального тексту. В українській мові часто використовуються емотивні дієслова, які часто можуть бути вельми нюансованими.

Під час перекладу емотивних дієслів перекладач має враховувати контекст, у якому використовується дієслово, та емоційний вплив, який воно покликане передати. Наприклад, українське дієслово *любити* можна перекласти як *to love*, але воно також несе в собі відтінок глибокої прив'язаності та відданості. Аналогічно, українське дієслово *боятися* можна перекласти як *to fear*, але воно також має на увазі почуття жаху або страху.

Перекладачеві та редактору також важливо враховувати тон і стиль оригінального тексту під час відтворення емотивних дієслів мовою перекладу. Наприклад, драматичний або поетичний твір може вимагати використання сильніших дієслів, що викликають емоції, ніж простіший або фактологічний текст.

Таким чином, відтворення емотивних дієслів в українському перекладі літературних творів потребує ретельного врахування культурних і мовних нюансів мови перекладу, а також контексту, тону і стилю оригінального тексту. Кваліфікований перекладач має прагнути передати емоційний вплив оригінального твору, точно передаючи його зміст мовою перекладу.

Переклад емотивної лексики – складне завдання, що вимагає глибокого розуміння вихідної мови і культури, а також мови і культури перекладу. У цьому розділі ми проаналізуємо переклад емотивних мовних засобів на основі творів Ернеста Гемінгвея в оригіналі та перекладі.

Під час аналізу перекладів творів Ернеста Гемінгвея українською мовою важливо звернути пильну увагу на емотивні дієслова, які використано в оригінальному тексті, щоб перевірити чи влучно було передано емоційність.

Особливий інтерес для перекладу представляють дієслівні емотиви з чітко вираженою неемотивною семою (*have, make, take, get, become, etc.*), так звані неемотиви (тобто, неемотивні дієслова, які можуть набувати емотивного значення в тексті внаслідок звичної колокації, так званої, «семантичної просодії»), оскільки саме завдяки їм реалізується максимальний показник продуктивності [54, с.50]. Встановлені формули вказують на варіанти сполучуваності неемотивних дієслів з різними емотивними компонентами, в яких відображується емоційний стан мовця. В наступних підпунктах ми розглянемо детальніше кожен з формул.

3.2.1 Формули сполучуваності емотивних дієслів

Особливу увагу при перекладі привертають дієслова-емотиви негативного емоційного забарвлення, які виражають конкретні негативні почуття та вказують на небажання або непохвалу щодо певного об'єкта або предмета, про який йде мова.

3.2.1.1 verb + adj + n

He loved green turtles and hawk-bills with their elegance and speed and their great value and he had a friendly contempt for the huge, stupid loggerheads, yellow in their armour-plating, strange in their love-making, and happily eating the Portuguese men-of-war with their eyes shut [48]. – Він любив зелених і дзьобатих черепах за те, що вони моторні, зграбні та й високо цінуються на ринку, а величезних дурних тупоголовців, закутих у твердий жовтий панцир, що парувалися в такий чудернацький спосіб і, заплющивши очі, з насолодою поїдали португальських фізалій, **по-дружньому зневажав** [45].

У наведеному прикладі *he had a friendly contempt* речення передає нюанси емоційного стану завдяки поєднанню ретельно підібраних слів. Дієслово *had* виконує функцію головної дії, вказуючи на володіння або переживання, тоді як прикметник *friendly* модифікує емоцію, а іменник *contempt* визначає характер цієї емоції.

Загалом, поєднання дієслова, прикметника та іменника в цьому реченні сприяє нюансованому зображенню емоцій, запрошуючи читача дослідити хитросплетіння почуттів і стосунків суб'єкта. Словосполучення *a friendly contempt* не лише описує емоційний стан, а й спонукає до глибшого осмислення складнощів, притаманних людським емоціям та міжособистісній динаміці.

*“But remember how you went eighty-seven days without fish and then we **caught big ones** every day for three weeks [48].” – Але ж пригадай, як ти колись вісімдесят сім днів підряд вертався ні з чим, а потім ми три тижні ловили щодня **по величезній рибині** [45].*

У наведеному прикладі дієслово *caught* є основною дією, що вказує на активність захоплення ловлі риби. Прикметник *big* модифікує іменник *ones*, який має на увазі рибини, вказуючи на розмір або величину об'єктів, що виловлюються.

Емоційний вплив цього речення полягає у зображенні тривалої та успішної діяльності. Використання дієслова *ловили* передає відчуття досягнення і продуктивності, а прикметник *величезний* додає елементу азарту і значущості впійманим об'єктам.

*He **made a quick drop**, slanting down on his back-swept wings, and then circled again [48]. – Раптом він попустив крила назад і **скісно шугнув донизу**, а тоді знов закружляв, як раніш [45].*

У наведеному прикладі речення складається з дієслова *made* як основної дії, прикметника *quick*, що описує характер цієї дії, та іменника *drop*, що вказує на об'єкт або результат дії.

Емоційний вплив цього речення полягає в його стислості та імпліцитній терміновості дії. Поєднання слів *шугнув донизу* вказує на цілеспрямований та ефективний рух, можливо, в ситуації, коли швидкість або негайність має вирішальне значення. Лаконічність фрази сприяє відчуттю динамічності та гостроти, запрошуючи читачів уявити собі швидку та рішучу дію, що відбувається.

*He **had a hard, Jewish, stubborn streak** [49]. – Була в нього така **руса** — **несхитна єврейська затятість** [46].*

Дієслово *had* поєднується з прикметниками *hard, Jewish i stubborn*, описуючи природу іменника *streak* і характеризує людину.

Цей приклад демонструє структуру, в якій немотивне дієслово поєднується з прикметниками та іменником, даючи докладний опис тієї чи іншої риси характеру людини.

У сукупності це поєднання дає яскраве уявлення про конкретну і характерну рису характеру людини. Вона виходить за межі простого опису, наповнюючи виявлену рису багатозначним змістом і культурним контекстом. Вживання кількох прикметників збагачує характеристику, даючи більш повне і тонке розуміння цієї риси характеру.

Емоційний вплив у цій структурі зумовлений специфікою використовуваних прикметників. Кожен прикметник робить свій внесок у загальну характеристику, даючи змогу читачеві сформулювати яскравіший та емоційно резонансний образ людини,

Brett's face was white and the long line of her neck showed in the bright light of the flares [49]. – Яскраве світло карбідних ламп вихоплювало з темряви її біле обличчя і довгий вигин шиї [46].

У цьому прикладі в реченні дієслово *was* виступає в ролі дієслова-зв'язки, пов'язуючи підмет *Brett's face* з прикметником *white*. Дієслово-зв'язка слугує для прирівнювання або опису стану буття, і в цьому випадку воно передає стан обличчя Брети, який описується прикметником *white*.

Використання прикметника *white* додає іменнику *face* певної якості або атрибуту, надаючи читачам яскравий і лаконічний образ зовнішності Бретти. Ця структура речення є прикладом того, як мова використовує дієслова та прикметники для передачі тонкої інформації про стан або характеристики суб'єкта. По суті, вона малює уявну картину для читача, підкреслюючи блідість або відсутність кольору в кольорі обличчя Бретти. Поєднання цих мовних елементів сприяє загальному зображенню фізичного стану персонажа в лаконічній і виразній манері.

He was having a very quiet time, he said, bathing, playing some golf and much bridge [49]. – *Він писав, що живе дуже тихо, купається, зрідка грає в гольф і часто — в бридж* [46].

У наведеному прикладі структура речення передбачає використання дієслівного звороту *was having* для передачі триваючого та активно пережитого стану. Ця фраза поєднується з прикметником *quiet*, щоб охарактеризувати і визначити характер часу, в той час як іменник *time* слугує контекстом для описуваного досвіду.

Загалом, речення поєднує дієслово, прикметник та іменник, щоб не лише описати характер переживання, але й викликати певну емоційну якість. Воно запрошує читача співпереживати або оцінити навмисне прагнення до тиші та спокою у визначений період, демонструючи тонкий емоційний вплив, який може мати ретельний вибір мови для передачі настрою або атмосфери.

The house felt almost as much like a ship as a house [47]. – *У будинку він почувався майже як у судні* [44].

Тут дієслово *felt* поєднується з прикметником *almost* та іменником *a ship*, передаючи відчуття схожості та викликаючи емоційну асоціацію між будинком і кораблем. Це передбачає відчуття зв'язку або подібності.

Емоційний вплив цього речення полягає у здатності створити яскраву образну асоціацію між будинком і кораблем. Це речення ефективно передає сенсорний та емоційний зв'язок між будинком і кораблем, запрошуючи читача до творчого й зухвалоного порівняння.

I bite just a little piece and it sets my mouth on fire and I cool it with this [47]. – *Трохи відкусити і у роті починається вогонь, а тоді я гашу його оцим* [44].

У наведеному прикладі – *sets my mouth on fire* – яскраво виражений емотивний аспект сенсорного досвіду, зокрема, інтенсивні відчуття, що виникають під час розкушування перцю чилі.

Значний внесок в емотивний аспект робить фраза *on fire*, що використовує метафоричний вираз для опису жару та гостроти чилі. Таким чином, у прикладі *sets my mouth on fire* уміло поєднуються мовні елементи, що спричиняють яскраве та емоційне сприйняття гострих відчуттів від вживання гострої їжі.

“*Will you **have lime juice or lemon squash?***” Macomber asked [50]. – Вам якого соку — лимонного чи грейпфрутового? — спитав Мекомбер [43].

У наведеному прикладі поєднання дієслова *have*, прикметника *lime* та *lemon* та іменника *juice, squash* не тільки утворює просту фразу, що описує вибір напою, а й містить тонкий емоційний аспект, який виходить за рамки простого споживання. Вибір слів сприяє тонкому вираженню смакових уподобань, викликаючи специфічні сенсорні та емоційні реакції, пов'язані з напоєм.

Додавання альтернативного іменника ще більше підсилює емоційний аспект, презентуючи ідею розмаїття вибору, задоволення різноманітних вподобань та додаючи глибину вислову задоволення від напою.

*Snow **covered the crated pumps** that would soon be shipped away* [51]. – Запаковані помпи, що їх незабаром мали вивезти, вкривав сніг [42].

У наведеному прикладі присутній емотивний аспект, що надає глибини і викликає певні почуття у читача. Вибір слів і побудова речення створюють певний емоційний вплив. Прикметник *crated* описує іменник *pumps*, а дієслово *covered* вказує на стан насосів, коли їх вкриває сніг. Таке поєднання створює яскравий образ похованих під снігом насосів.

Загальний ефект – візуальне уявлення того, що насоси заховані або ізольовані під шаром снігу, а їхні ящики слугують захисним бар'єром від зимової стихії. Крім того, згадка про те, що ці насоси в ящиках *soon be shipped away*, додає часового елемента, натякаючи на перехідний період у їхній подорожі – від укриття снігом до транспортування до нового місця призначення. Емоційний аспект речення задіює уяву читача і викликає певний емоційний відгук, роблячи опис більш вражаючим і незабутнім.

3.2.1.2 verb + adj

*Most people **are heartless** about turtles because a turtle's heart will beat for hours after he has been cut up and butchered* [48]. – Більшість людей **не має жалю** до цих істот, бо серце черепахи б'ється ще кілька годин по тому, як її заб'ють і розчинять [45].

У наведеному прикладі структура *are heartless* представляє собою поєднання дієслова і прикметника. Дієслово *are* виконує роль зв'язки, з'єднуючи підмет *Most people* з описовим прикметником *heartless*.

Прикметник *heartless* несе потужний емоційний заряд, вказуючи на відсутність емпатії або співчуття до черепах. Це означає, що більшість людей проявляють черствість або байдужість у ставленні до черепах, особливо в контексті інформації про те, що серце черепахи продовжує битися навіть після того, як їй завдали шкоди.

Емоційний вплив цього речення є значним, оскільки воно привертає увагу до контрасту між фізіологічною стійкістю черепах і відсутністю співчуття з боку людей. Структура *are heartless* ефективно показує складну емоційну та етичну позицію, лаконічно передаючи байдужість більшості людей до черепах у світлі тривожної інформації про витривалість черепашачого серця.

*Now you **are getting confused** in the head, he thought [48]. – Тобі каламутиться в голові, — спинив він себе [45].*

У наведеному прикладі форма *are getting confused* являє собою поєднання дієслова і прикметника. Дієслівна фраза *are getting* позначає безперервний процес зміни стану суб'єкта, у цьому прикладі – *you*. Термін *confused* уточнює характер цієї зміни, описуючи психічний стан розгубленості, здивування.

Емоційний вплив цієї фрази зосереджений на суб'єктивному відчутті розгубленості, особливо в голові та свідомості. Фраза *are getting* має на увазі поступовий початок або усвідомлення розгубленості, а прикметник *confused* додає емоційний компонент, маючи на увазі когнітивний дисонанс або здивування.

*He did not hurry and he **kept his lines straight up and down** [48]. – Веслував не кваплячись, і далі пильнуючи, щоб жилки спускалися у воду прямовисно [45].*

Подане речення являє собою простий, але ефективний опис дій рибалки. На емотивному рівні речення створює відчуття спокою та безтурботності. Образ рибалки, що терпляче чекає на клювання, навіює думки про мир і спокій. Контраст між нерухомістю рибалки і рухом води навколо нього ще більше підсилює це відчуття спокою.

Поєднання дієслова та прикметника в цьому реченні ефективно передає конкретний підхід до виконання поставленого завдання, даючи змогу читачеві отримати уявлення про мислення та поведінку персонажа під час риболовлі.

*The street **was torn up** and men were working on the car-tracks by the light of acetylene flares [49]. – Вулиця була розкопана, на трамвайній колії працювали робітники [46].*

У цьому прикладі речення містить дієслово-зв'язку *was*, яке пов'язує підмет *The street* з описовим прикметником *torn up*. Дієслово-зв'язка тут слугує для передачі стану вулиці, вказуючи на те, що вона перебуває в занедбаному або зруйнованому стані.

Прикметниковий зворот *torn up* надає конкретні деталі про стан вулиці, вказуючи на те, що вона була пошкоджена, зруйнована або перебуває на стадії будівництва чи ремонту. Включення цього описового елемента додає оповіді глибини та візуальної образності, дозволяючи читачеві сформувати уявний образ вулиці в стані безладу.

*It was dark now and there was a breeze blowing so that there were no mosquitoes nor sand flies and the boats had all come in, hoisting their outriggers as they came up the channel, and now **were lying tied up** in the slips of the three docks that projected out from the beach into the harbor [47]. – Стемніло, віяв прохолодний бриз, тож не було ні комарів, ні піщаних москітів; усі яхти повернулися до гавані, піднявши аутригери на борт, і тепер стояли пришвартовані коло трьох пірсів, які тяглися від узбережжя [44].*

У наведеному прикладі *were lying tied up* поєднання дієслова *lying* і прикметника *tied up* створює лаконічне, але водночас описове словосполучення, що передає стан човнів.

Поєднання слів *lying* і *tied up* в даному контексті малює картину човнів, що мирно спочивають, але при цьому пов'язані або закріплені на місці. Така конструкція ефективно передає як статичність човнів, так і спосіб їх кріплення або з'єднання. Використання пари дієслово-прикметник у даному випадку забезпечує короткий і

чіткий опис стану човнів, пропонуючи читачеві або слухачеві уявити собі спокійну, але прив'язану обстановку.

3.2.1.3 verb + superlative adj

*That was **the saddest thing** I ever saw with them, the old man thought* [48]. – *То була найсумніша з усіх моїх рибальських пригод, — подумав він* [45].

Поданий вище приклад передає глибокий емоційний вплив завдяки використанню прикметника в найвищому ступені в поєднанні з дієсловом. Прикметник у найвищому ступені *the saddest* посилює емоційну якість іменника *thing*, наголошуючи на крайньому ступені смутку, пов'язаному з описуваною подією.

Загалом поєднання дієслова *saw* і прикметника найвищого ступеня *the saddest* у цьому реченні посилює емоційний вплив спогадів старого. Воно передає масштаб пережитого ним суму, підкреслює глибину його емоційного відгуку. Таке поєднання слів ефективно передає глибокий вплив події, даючи змогу читачеві розділити смуток старого і посилюючи загальний емоційний тон уривка.

*In some ways it **was the happiest year** of his life* [51]. – *З одного боку, то був найщасливіший рік у його житті* [42].

Дієслово *was* поєднується з найвищим ступенем прикметника *happiest* та іменником *year*, висловлюючи позитивний і найвищий ступінь емоції щодо конкретного періоду часу.

Цей приклад демонструє структуру, у якій неемоційне дієслово поєднується з прикметником у найвищому ступені та іменником для передачі сильного та позитивного емоційного настрою.

Така структура ефективна для передачі підвищеного емоційного переживання, оскільки прикметник у найвищому ступені підкреслює виключно позитивний характер описуваного іменника. Вибір форми найвищого ступеня передбачає порівняння з іншими роками, підкреслюючи виняткове щастя, пов'язане із зазначеним часом. Загалом така конструкція надає виразу глибини та емоційного резонансу, яскраво передаючи настрій мовця.

Наведені приклади ілюструють ефективність використання прикметників найвищого ступеня для передачі глибокого впливу емотивних дієслів. У першому прикладі прикметник *the saddest* посилює емоційну якість іменника *thing*, наголошуючи на крайньому ступені смутку, пов'язаного з описуваною подією. У наступному прикладі прикметник *the happiest* підкреслює винятково позитивний характер згаданого іменника, посилюючи тим самим загальний емоційний резонанс уривка.

3.2.1.4 verb + noun phrase

He took all his pain and what was left of his strength and his long gone pride [48]. – *Він зібрав до купи весь свій біль, і останні рештки сили, й давно забуту гордість* [45].

У наведеному прикладі конструкція є прикладом поєднання дієслова та двох складних іменних словосполучень.

Емотивний вплив цього речення дуже великий, тому що в ньому зображений персонаж, зайнятий роздумами і самоаналізом. Дієслово *took* вказує на свідоме зусилля, спрямоване на те, щоб зіштовхнути і зібрати воєдино елементи внутрішнього і зовнішнього досвіду персонажа. Комплексний характер іменних словосполучень, що включають біль, занепад сил і давно збіглу гордість, передає відчуття стійкості, прийняття і прагнення до саморозуміння.

Загальний емотивний вплив цього речення можна описати як сумний, але водночас надихаючий. Це речення показує, що навіть у найтемніші часи людина може знайти в собі сили, щоб продовжувати жити.

He is beautiful and noble and knows no fear of anything [48]. – *Вона гарна й благородна істота, що не знає ніякого страху»* [45].

У наведеному прикладі конструкція є прикладом поєднання дієслова та іменного присудка. Дієслово в поєднанні з іменним словосполученням підкреслює характеристики та емоційний стан суб'єкта.

Фраза *knows no fear of anything* означає, що суб'єкт нічого не боїться. Це гіпербола, тобто перебільшення, що використовується для посилення ефекту. Мовець

хоче сказати, що суб'єкт настільки сміливий, що не боїться нічого, навіть того, що зазвичай дуже лякає.

Таке поєднання слів посилює емоційний вплив речення, підкреслюючи виняткові якості суб'єкта і викликаючи в читача захоплення або благоговіння.

*The old man carried the mast on his shoulder and the boy **carried** the wooden **boat with the coiled, hard-braided brown lines, the gaff and the harpoon with its shaft** [48]. – Старий завдав на плече щоглу, а хлопець **поніс** дерев'яну **скриньку з тугими мотками міцної темної жилки, ості й гарпун на держалні** [45].*

У наведеному прикладі виділена конструкція є прикладом поєднання дієслова й обставинно-причинникового словосполучення з іменником. Дієслово *carried* позначає дію з перенесенням, а іменне словосполучення дає докладний опис предметів, які переносить хлопчик.

Емоційний вплив цього речення полягає в його здатності перенести читача у фізичне оточення персонажів та їхніх дій. Докладне іменне словосполучення надає розповіді глибини й конкретності, даючи змогу читачеві уявити собі сцену й оцінити значення предметів, що переносяться. Це сприяє створенню загальної образності й атмосфери оповідання.

I saw her face in the lights from the open shops, then it was dark, then I saw her face clearly as we came out on the Avenue des Gobelins [49]. – **При світлі**, що падало з вітрин, я **бачив її обличчя**, потім стало темно, а потім, вже на авеню Де-Гобелен, я знову виразно побачив її обличчя [46].

У наведеному прикладі дієслово *saw* виступає в ролі дієслова дії і поєднується з іменним словосполученням *her face in the lights*. Ця конструкція використовується для того, щоб яскраво описати візуальний досвід або спостереження, зроблене мовцем.

Дієслово *saw* позначає акт візуального сприйняття, вказуючи на те, що мовець спостерігав або помітив щось. Іменникове словосполучення надає додаткові деталі про те, що побачив мовець. Він уточнює, що це було не просто її обличчя ізольовано, а обличчя, освітлене або виявлене світлом, що виходило з відчинених магазинів.

Загалом, це речення ефективно передає конкретну та виразну візуальну зустріч, підкреслюючи роль мови у фіксації та передачі чуттєвого досвіду.

The clouds over the land now rose like mountains and the coast was only a long green line with the gray blue hills behind it [48]. – *Хмари над землею купчилились, наче гори, і між ними й морем видніла тепер лише довга зелена смуга берега та низка сіро-голубих горбів у далині* [45].

У наведеному прикладі основна увага приділяється іменниковому словосполученню *a long green line*. Дієслово *was* в цьому випадку виступає в ролі зв'язки, з'єднуючи підмет з описовим іменниковим словосполученням, яке забезпечує яскраве і детальне зображення візуальної сцени.

Емоційний вплив цього речення полягає в його здатності створювати багату та виразну візуальну картину. Поєднання кольорів і просторових відносин, описаних в іменниковому словосполученні, дозволяє читачам уявити сцену з певним настроєм та атмосферою.

He was married five years, had three children, lost most of the fifty thousand dollars his father left him, [49]... – *За п'ять років по-дружнього життя він прижив трьох дітей, розтринькав майже всі п'ятдесят тисяч доларів, які йому відписав батько* [46]...

У наведеному прикладі можна виділити дієслово *lost*, та іменникове словосполучення – *most of the fifty thousand dollars*.

Дієслово *lost* є центральною дією, позначаючи прикру подію втрати чогось цінного або значущого. Акцент на цій дії одразу привертає увагу до негативного результату або фінансової невдачі. Іменникове словосполучення *most of the fifty thousand dollars* надає додаткову інформацію про характер і розмір втрати.

Така структура речення ефективно підкреслює наслідок дії, поєднуючи дієслово з детальним іменним словосполученням. Читач отримує уявлення про масштаби втрати і розуміє, що значна частина спадщини (п'ятдесят тисяч доларів, залишених батьком) більше не була у його розпорядженні.

Емоційний вплив цього речення, ймовірно, викликає почуття фінансової скрути, жалю та наслідків. Вибір дієслів і специфічність іменної фрази працюють

разом, щоб створити ефект, який передає серйозність ситуації, спонукаючи читачів співпереживати людині, яка зіткнулася з цією фінансовою невдачею.

He remembered what Renoir had said when they told him that Gauguin had gone to Tahiti to paint [47]. - *Він пригадував слова Ренуара, коли той довідався, що Гоген поїхав малювати на Таїті* [44].

Дієслово *remembered* у поєднанні з іменниковою фразою *what Renoir had said* викликає почуття ностальгії та емоційного спогаду. Ця фраза функціонує як об'єкт дієслова *remembered*. Вона конкретизує зміст спогаду, виокремлюючи слова або інформацію, передану Ренуаром.

Емоційний вплив цього речення багатозаровий. Дієслово *remembered* викликає почуття ностальгії та роздумів, припускаючи, що мовець повертається до минулого моменту або розмови. Включення слів *what Renoir had said* надає реченню особистого відтінку, підкреслюючи значущість інформації, якою поділився Ренуар.

He put on a clean pair of shorts and an old Basque shut and moccasins and went out the door [47]... – *Він одягнув свіжі шорти й старий тільник, взув мокасини і вийшов надвір* [44].

Дане речення є прикладом структури дієслово + іменникове словосполучення. Така структура зазвичай використовується для опису дій, пов'язаних з одяганням, доглядом або поводженням із певними предметами. Вона ефективно передає чіткий образ дії та пов'язаного з нею предмета, додаючи детальність і конкретність розповіді.

He looked out at the snow-covered pump-yards and thought what spring would mean. - *Він дивився на засніжене подвір'я помпової фабрики і думав про весну.*

Дієслово *thought* поєднується з іменником *what spring would mean*, що вказує на споглядання та міркування про значення або наслідки весни, що настає.

Цей приклад ілюструє структуру, в якій неемотивне дієслово поєднується з іменним словосполученням, що надає уявному процесу глибини та виражає вдумливий розгляд.

Таким чином, поєднання дієслова *thought* з іменником *what spring would mean* демонструє вдумливий і рефлексивний процес, даючи змогу тому, хто говорить, заглибитися в складнощі та можливі інтерпретації, пов'язані з настанням весняного

сезону. Структура підкреслює багатство висловлювання, даючи змогу зазирнути в споглядальний стан мовця.

*By that time Cohn, who had been regarded purely as an angel, and whose name had appeared on the editorial page merely as a member of the advisory board, **had become the sole editor** [49]. – На той час Кон, якому спершу відводили роль доброго ангела й ім'я якого на титульній сторінці губилося в списку членів редколегії, **став єдиним редактором журналу** [46].*

Дієслово *become* поєднується з іменною фразою *the sole editor*, висловлюючи зміну ролі Кона від одного з багатьох до єдиного редактора. Таке поєднання передає помітну зміну ролі Кона: від позиції серед інших редакторів він переходить до позиції єдиного або виняткового редактора.

Поєднання дієслова та іменнкової фрази створює в реченні відчуття важливості та значущості. Воно має на увазі, що роль Кона істотно змінилася, позиціонує його як основну особу, яка ухвалює рішення, авторитетну постать у цьому контексті. Емоційний аспект пов'язаний із наслідками цієї трансформації, такими як підвищення відповідальності, влади або визнання.

Цей приклад демонструє структуру, в якій неемоційне дієслово поєднується з іменною фразою, передаючи значну трансформацію становища Кона в контексті.

I do not think I could endure that or the loss of the eye and of both eyes and continue to fight as the fighting cocks do [48]. – Не міг би знести й коли б мені вибили око чи обоє очей, та ще й битися далі, як ото бойові півні [45].

Дієслово *could endure* поєднується з іменниковою фразою *that or the loss of the eye and of both eyes*, висловлюючи здатність або нездатність витримати певний стан або ситуацію.

З погляду емотивного впливу така структура надає споглядального тону, спонукаючи читача замислитися над тим, з якими труднощами може зіткнутися людина і який різний ступінь її стійкості. Загалом формула, яка тут розглядається, реченні передає потенціал здатності переносити складні ситуації. Дієслово вказує на здатність протистояти негараздам, а іменник описує конкретні труднощі, які можна пережити. Таке поєднання надає реченню емоційного аспекту, викликаючи почуття

стійкості, сили або рішучості, пов'язані зі здатністю людини протистояти складним обставинам і долати їх.

Цей приклад демонструє структуру, в якій неемоційне дієслово поєднується з іменниковим словосполученням, що вказує на здатність витримати певне випробування або труднощі.

But I will show him what a man can do and what a man endures [48]. – *Але я покажу їй, на що здатна людина й що вона може знести* [45].

Дієслово *show* поєднується з фразою *what a man can do and what a man endures*, що підкреслює намір проілюструвати труднощі та проблеми, з якими стикається людина. Іменникове словосполучення підкреслює витривалість і стійкість, необхідні для подолання цих труднощів. Вона надає емоційного аспекту, підкреслюючи труднощі та негаразди, які є частиною чоловічого досвіду.

Розповідь передає почуття надії та рішучості. Сантьяго відмовляється здаватися, навіть коли він змучений і відчуває біль. Ним рухає любов до моря і бажання зловити рибу, яка так довго вислизала від нього. Ця рішучість передається через неодноразове використання даної фрази.

3.2.1.5 verb + gerund phrase

He had been on the point of feeling himself go each time [48]. – *За кожною новою невдачею йому здавалося, що він от-от пуститься духу* [45].

У вищенаведеному прикладі конструкція *had been on the point of feeling himself go every time* є прикладом поєднання дієслова та герундія.

Дієслівна фраза *had been* позначає стан або дію в минулому. У цьому контексті воно пов'язане з герундіальним виразом *on the point of feeling himself go each time*. Герундіальна фраза *on the point of feeling himself go each time* передає нюанс повторюваного емоційного стану. Вона припускає критичний або переломний момент, вказує на стан, коли людина перебувала на межі або порозі чогось, підкреслює повторюваний характер цього переживання, вказуючи на те, що це почуття виникало неодноразово.

Емотивний вплив цього речення дуже великий, тому що воно передає відчуття внутрішнього конфлікту, уразливості та постійного подолання труднощів. Повторення фрази "кожного разу" підкреслює постійний характер боротьби, сприяючи гострому зображенню емоційного шляху героя.

По суті, конструкція *had been on the point of feeling himself go every time* ефективно передає складний емоційний стан, відбиваючи боротьбу і стійкість персонажа перед обличчям труднощів.

3.2.1.6 verb +with(without) + (adjective)+noun

He hit it without hope but with resolution and complete malignancy [48]. – Ударив без надії, але **сповнений** рішучості й нестямної люті [45].

Поєднання дієслова *hit* із прийменниковим словосполученням *without hope* та описовими фразами *with resolution and complete malignancy* ефективно передає емоційно-психологічний стан людини, яка вчинила цю дію.

Емотивний вплив цього речення дуже сильний, оскільки воно малює яскраву картину емоційного стану персонажа і складності дії. Зіставлення слів *without hope* і *with resolution and complete malignancy* створює нюанс, натякаючи на суміш відчаю, рішучості та похмурої, цілеспрямованої агресії.

Таким чином, структура ефективно передає не лише фізичний акт нанесення удару, а й емоційно-психологічні аспекти душевного стану персонажа під час цієї дії. Використання контрастних елементів збагачує оповідь, даючи змогу читачеві зазирнути у внутрішні переживання персонажа та зрозуміти багатогранність зображуваної сцени.

With his prayers said, and feeling much better, but suffering exactly as much, and perhaps a little more, he leaned against the wood of the bow and began, mechanically, to work the fingers of his left hand [48]. – Проказавши молитви й почувши себе куди краще, хоч страждання його анітрохи не полегшали, а може, навіть ще й збільшились, старий сперся на носову обшивку й почав машинально зганати й розгинати пальці лівої руки [45].

Дієслово *began* поєднується з прийменником *with* і прислівником *mechanically*, а також з інфінітивною фразою *to work the fingers of his left hand*, що описує спосіб, у який він почав працювати пальцями.

Цей приклад ілюструє структуру, у якій немотивне дієслово поєднується з прийменником, прислівником та інфінітивною фразою, даючи детальну інформацію про те, як виконується дія.

Таким чином, поєднання дієслова *began*, прийменника *with*, прислівника *mechanically* та інфінітивної фрази *to work the fingers of his left hand* утворює речення, що не лише описує дію, а й надає уявлення про її манеру та емоційний тон, збагачуючи оповідь деталями виконання руху.

He was stiff and sore now and his wounds and all of the strained parts of his body hurt with the cold of the night. I hope I do not have to fight again, he thought. I hope so much I do not have to fight again [48]. – Він почував себе геть розбитим і змореним, а від нічного холоду всі його рани та надсаджені м'язи боліли ще дужче. «Хоч би мені не довелося знову відбиватись,— думав він.— Хоч би тільки більше не відбиватись» [45].

У цьому абзаці дієслово *hurt* поєднується з прийменником *with*, прикметником *cold* та іменником *night*. Це поєднання виражає дискомфорт або біль, пов'язані з нічним холодом.

З точки зору емоційного впливу ця структура створює в читача сенсорний і атмосферний досвід. Згадка про холодний вечір викликає у читача зоровий відгук, спонукаючи його співпереживати фізичному відчуттю дискомфорту, пов'язаному з прохолодною погодою.

В оповіданні також присутні моменти смутку і втрати, це можна побачити і відчутти у вищеподаному прикладі. Улов Сантьяго знищують акули, і він повертається на берег, не маючи нічого, крім скелета мерліна. Однак навіть перед лицем цієї втрати Сантьяго зберігає рішучість і заявляє, що наступного дня повторить спробу.

Після проведення аналізу немотивних дієслів, було здійснено кількісний аналіз. Було визначено відсоткове співвідношення шести формул сполучуваності емотивних дієслів у досліджуваних матеріалах. Проведений аналіз дає змогу зробити

висновок про те, що емотивні дієслова найчастіше використовуються з іменними словосполученнями, що можуть дати конкретнішу інформацію про висловлювану емоцію. Крім того, вони часто використовуються з прикметниками, які можуть посилювати емоцію. Рідше трапляються прикметники найвищого ступеня. Також відносно рідкісні герундіальні фрази, що являють собою дієслівні словосполучення, які закінчуються на -ing [Додаток Д].

Різноманітне застосування цих формул відображає стратегічне використання мови для ефективної передачі емоцій, причому кожна формула вносить свій неповторний колорит у загальну емоційну експресію.

3.3 Роль перекладача у відтворенні емоційних аспектів творів Гемінгвея

Твори Ернеста Гемінгвея широко перекладалися українською мовою, причому існує кілька різних перекладів кожного з його відомих романів та оповідань. Ці переклади отримали високу оцінку за точність і вірність оригінальному тексту, а також за здатність передати неповторний стиль і атмосферу творчості Гемінгвея [107].

Переклад творів Ернеста Гемінгвея, майстра теорії айсберга і тонкого емоційного висловлювання, українською мовою являє собою унікальне завдання для перекладачів. Український перекладач має не лише передати буквальний зміст прози Гемінгвея, а й відтворити емоційні нюанси та підводні течії, якими просякнуті його оповідання та романи.

Лаконічний і виразний стиль прози Ернеста Гемінгвея, що характеризується використанням недомовленості, підтексту і діалогу, являє собою унікальне завдання для перекладачів, які прагнуть передати емоційний резонанс його творів. Для того щоб ефективно передати емоційні нюанси творів Гемінгвея, перекладач повинен не тільки глибоко розуміти мову і культуру оригіналу, а й уміти відтворити тонкі емоційні відтінки оригінального тексту мовою перекладу.

Проаналізувавши наробоки Ернеста, можна виокремити одну з головних труднощів перекладу Гемінгвея. Вона полягає у використанні ним недомовленості. Мінімалістський стиль Гемінгвея часто спирається на невисловлені емоції та неявні

смишли, які буває важко передати іншою мовою. Перекладачі мають ретельно враховувати культурний контекст мови оригіналу та мови перекладу, щоб емоційний підтекст не був втрачений під час перекладу.

Для творів Гемінгвея характерні економічність мови, точність деталей і стримане емоційне напруження. Він часто використовує підтекст, залишаючи більшу частину емоційного змісту на розсуд читача [105]. Цей мінімалістський підхід, ефективний в англійській мові, може виявитися складним під час перекладу українською, мовою з багатою літературною традицією та більш експресивним стилем.

Однією з найхарактерніших особливостей українських перекладів творів Гемінгвея є використання природної та ідіоматичної української мови. Перекладачі уникають зайвої літературності та штучності, а намагаються передати повсякденну мову. У результаті переклади вийшли легкими для читання і розуміння, а також зберегли силу і вплив оригінального тексту.

Ще однією важливою особливістю українських перекладів творів Гемінгвея є збереження авторського стилю. Гемінгвей відомий тим, що використовує короткі, декларативні речення, уникає прислівників і прикметників. Українські перекладачі ретельно зберегли ці стилістичні особливості, внаслідок чого їхні переклади мають схожий з оригінальним текстом ритм і каденцію [85]. Їхня робота є цінним внеском в українську літературу та допомагає донести твори Гемінгвея до широкої аудиторії.

3.3.1 Оцінка стилістичних відмінностей між оригіналом та перекладом

Переклад – це творча діяльність, що потребує широкого спектра знань, навичок і вмінь. Насамперед переклад вимагає вміння робити зважений вибір, враховуючи всі лінгвістичні та екстралінгвістичні чинники, деякі з яких є інтуїтивними та виникають у процесі творчого перекладу. Кожен перекладач тією чи іншою мірою володіє навичками успішного перекладу.

Ернест Гемінгвей чудово володів лаконічними та емоційними текстами. Його твори відомі своєю прямоотою та ясністю викладу, а також ретельним опрацюванням деталей та емоцій. Під час перекладу його творів дуже важливо зберегти ці характерні

стилістичні елементи, щоб читач міг достовірно зрозуміти, що саме хотів сказати автор [107].

Провівши аналіз використання емотивних дієслів у творах Ернеста Гемінгвея, можна виокремити стилістичні відмінності, які спостерігаються під час порівняння оригінальних творів Гемінгвея з їхніми перекладними версіями:

- **Використання емоційно насиченої лексики та фраз** було звичайною практикою Гемінгвея для передавання настрою та атмосфери своїх творів. Під час перекладу ці емоційно заряджені елементи іноді замінюються нейтральними синонімами, що призводило до зниження емоційного резонансу. Наприклад, в оригінальній фразі *He had a hard, Jewish, stubborn streak* емоційне напруження, що передається словом *stubborn* – *затямий*, є менш емоційним, ніж оригінальний варіант. Аналогічно, у виразі *Now you are getting confused in the head, he thought термін confused*. у перекладі передано як *каламутиться*, що несе в собі менше емоційне напруження порівняно з оригінальною передачею. *Confused* має сильнішу емоційну конотацію, що передбачає стан здивування або когнітивного дисонансу.

- **Використання стислості й лаконічності викладу** було відмінною рисою письменницької майстерності Гемінгвея. Наприклад, розглянемо оригінальне речення *He made a quick drop, slanting down on his back-swept wings, and then circled again*. У перекладеному варіанті речення стає більш розгорнутим: *Раптом він попустив крила назад і скісно шугнув донизу, а тоді знов закружляв, як раніш*. Такий переклад, з його збільшеною довжиною і складністю, може порушити динамічність та емоційний резонанс оригіналу.

- Гемінгвей **використовував прямий і ясний стиль викладу**, щоб забезпечити доступність своїх творів для широкої аудиторії. У перекладах іноді трапляється складна або малозрозуміла лексика, що створює труднощі для розуміння твору. Наприклад, у реченні *The street was torn up and men were working on the car-tracks by the light of acetylene flares* термін *acetylene* у перекладі не було збережено. Перекладач міг би вибрати доступний варіант, наприклад, *ацетиленові ліхтарі*, щоб поліпшити сприйняття тексту читачем.

Звісно, зберегти всі стилістичні нюанси творів Гемінгвея в перекладі не завжди можливо. Це обмеження пов'язане з особливостями мови перекладу, які можуть відрізнятися від особливостей оригіналу. У деяких випадках ці відмінності можуть призвести до зниження емотивного резонансу або втрати динамічності та лаконічності оригіналу. Проте в інших випадках перекладач має можливість створити вдалий переклад, що зберігає основні стилістичні елементи оригіналу.

ВИСНОВКИ

У цій дипломній роботі було розглянуто відтворення емотивних дієслів в українських перекладах творів Гемінгвея. Результати дослідження показують, що для відтворення емотивних дієслів у перекладі можуть використовуватися різні стратегії. Також було розглянуто поняття емотивності в мові та досліджено способи вираження та перекладу емотивних дієслів англійською та українською мовами. За результатами дослідження можна зробити такі висновки:

1. Емотивність – складне та багатогранне поняття, яке вивчається з різних лінгвістичних позицій. Воно охоплює цілу низку емоційних станів, почуттів і установок, які можуть бути виражені за допомогою мови. Емотивність – це не лише вибір слів, а й використання граматики, синтаксису та дискурсу для передачі емоційного змісту.

Через розгляд різних теоретичних перспектив стає очевидним, що емотивність – це складне та багатовимірне явище, на яке впливають різноманітні чинники, включно з культурними, соціальними та індивідуальними відмінностями. Емотивність у мові проявляється через різні мовні особливості, включно з лексикою, синтаксисом, інтонацією та дискурсом, що використовуються для передання емоцій і ставлення.

Термін «емотивність» уперше було введено в науковий обіг В. Шаховським. Він визначив його як «вербальний прояв емоцій», коли емоції трансформуються в емоційність на мовному рівні в тексті. Трохи раніше Я. Рейковський та М. Стернін наголошували на наявності емоційного навантаження у слові.

Учених давно цікавлять питання, пов'язані з емоціями, їхнім значенням у сприйнятті світу, їхнім статусом з погляду психології, фізіології, філософії, лінгвістики та інших наук. Проблема співвідношення емоцій та істини, між інтелектуальним і раціональним, оціночним і експресивним залишається дуже важливою. Почуття та емоції виявляються основними формами емоційних станів [115].

Лінгвістика емоцій виникла внаслідок давньої суперечки між лінгвістами (Карл Бюлер, Едвард Сапір, Шарль Баллі) щодо того, чи є емоційна складова предметом

наукового дослідження лінгвістики. Тривалий час науковці не могли знайти спільного розв'язання проблеми. Деякі вчені (Карл Бюлер, Едвард Сапір) вважали, що в мові переважає когнітивна функція, тому вони не вивчали емоційний компонент у своїх дослідженнях [115].

Крім того, у розділі визначено різні проблеми та питання, пов'язані з вивченням емотивності, включно з суб'єктивною природою емоцій, складністю точного визначення та вимірювання емоцій, а також роллю контексту та культури у формуванні емотивності.

Всі згадані в даній роботі мовні особливості є важливими. Вибір мови – відображає культурні та соціальні аспекти, а також особливості стилю та емоційного стилю автора. Синтаксис – організацію мовлення, що певним чином впливає на сприйняття та розуміння тексту. Тон і образність – впливають на емоційну реакцію на текст або мовлення та сприйняття його. Всі ці особливості залежать від мови, культури, контексту та можуть варіюватися в залежності від цих факторів.

Насамкінець слід зазначити, що емотивність – це фундаментальний аспект людського спілкування, який втілюється в мові. Вивчення емотивності з лінгвістичного погляду є необхідним для розуміння складної природи емоцій і способів їхнього вираження та передачі через мову. Однак необхідні подальші дослідження для розв'язання проблем і питань, пов'язаних із вивченням емотивності, та для повнішого розуміння цього складного явища.

2. Існує низка різних підходів до вивчення емоційності в мові. Загалом ці підходи можна поділити на дві категорії: когнітивний та лінгвістичний. Когнітивний підхід зосереджений на ментальних процесах, пов'язаних із розумінням та вираженням емоцій, а лінгвістичний – на формальних властивостях мови, що використовуються для передавання емоційного смислу.

Однією з найзначніших подій останніх років став розвиток емоційних обчислень – вивчення того, як комп'ютери можуть розпізнавати, розуміти і виражати людські емоції. Цей напрямок призвів до розроблення нових інструментів і технологій для вимірювання та аналізу емоційних реакцій, таких як аналіз виразу обличчя, розпізнавання голосу і фізіологічне зондування [75].

Сучасні підходи до вивчення емоційності привели до значного прогресу в розумінні цієї складної та захопливої теми. Однак ще багато чого належить дізнатися про те, як працюють емоції і як вони впливають на наше життя. Дослідники продовжують розробляти нові методи і теорії та з їхньою допомогою освоюють нові рубежі в галузі вивчення емоцій [76].

Концептуалізація – це процес формування уявного уявлення про будь-що. У контексті емоцій концептуалізація – це те, як ми використовуємо мову для розуміння й опису наших емоцій.

Існує два основні підходи до концептуалізації емоцій у мові: категоріальний та розмірний. Категоріальний підхід найчастіше використовується в повсякденній мові. Однак розмірний підхід точніше відображає всю складність емоцій.

Одним із важливих аспектів концептуалізації емоцій у мові є використання емоційних слів, які відносяться до слів, що описують емоційні переживання, таких як щастя, смуток, гнів і страх. Ці слова забезпечують спосіб категоризації та позначення емоційних переживань і можуть полегшити спілкування та розуміння між людьми.

3. Емотивні дієслова – це тип дієслів, що виражають емоції. В українській та англійській мовах існують різні структурні типи емотивних дієслів. Українські емотивні дієслова, як правило, є інтранзитивними, тоді як англійські емотивні дієслова можуть бути як перехідними, так і інтранзитивними. Українські емотивні дієслова також є більш специфічними, ніж англійські, і виражають ширший спектр емоційних станів.

Емотивні дієслова, також відомі як афективні дієслова, відносяться до категорії дієслів, які використовуються для вираження різноманітних почуттів або емоцій та мають важливе значення в англійській мові. Зазвичай їх використовують у неформальному мовленні та можна знайти у різних ситуаціях, включаючи розмови на кожен день, текстову літературу і поезію [77].

На думку Л. Г. Бабенко, емотивна лексика у своїй денотативній основі ситуативна, а емоційна ситуація нерозривно пов'язана із суб'єктом, що відчуває емоцію, та об'єктом, що викликає емоцію.

В українській мові до структурних типів емотивних дієслів належать: прості емотивні дієслова, емотивні дієслова із суфіксами, емотивні дієслова з префіксами. В англійській мові структурні типи емотивних дієслів включають: прості емотивні дієслова, емотивні дієслова з прислівниками, емотивні дієслова з суфіксами, емотивні дієслова з ідіоматичними виразами.

Емотивні дієслова мають важливе значення не лише для української та англійської мов, але і для всіх мов загалом. Автори використовують їх, щоб передати читачам свої емоції та створити внутрішню співприйнятливість до тексту. Це допомагає літературним творам стати більш виразними та запам'ятовуваними, а читачам глибше відчувати магію слова і мистецтва.

4. Переклад емотивних дієслів являє собою складне завдання для перекладачів. Перекладач повинен не тільки вибрати відповідне слово в мові перекладу, а й врахувати культурні та мовні відмінності між вихідною та перекладацькою мовами. У випадку з творами Гемінгвея перекладачам часто доводилося робити складний вибір, як перекласти його емотивні дієслова, що інколи призводило до втрати сенсу або нюансів.

Літературні тексти належать до світу людських почуттів та емоцій. Вивчення лексики емоцій становить особливий інтерес, оскільки справжню природу людських емоцій та їхню силу можна пізнати через форму, яку вони приймають – слова. Вивчення такої лексики є важливим і необхідним аспектом у процесі усвідомлення ідейного змісту літературних текстів [63].

Мінімалістський стиль Ернеста Гемінгвея та тонке використання емоцій зробили його твори наріжним каменем американської літератури. Його проза вирізняється точністю, стислістю та здатністю викликати сильні емоції в читача. Переклад творів Гемінгвея іншими мовами, зокрема українською, є унікальним завданням, оскільки вимагає передачі суті його емоційної мови зі збереженням культурних і мовних нюансів мови перекладу [87].

Особливу увагу при перекладі привертають дієслова-емотиви негативного емоційного забарвлення, які виражають конкретні негативні почуття та вказують на небажання або непохвалу щодо певного об'єкта або предмета, про який йде мова.

Загалом дослідження показало, що українські перекладачі успішно відтворюють емотивні дієслова у творах Гемінгвея. Однак перекладачі стикаються з деякими труднощами, наприклад, із відсутністю прямих еквівалентів деяких емотивних дієслів в українській мові. У цих випадках перекладачам доводиться використовувати творчий підхід, щоб знайти оптимальний спосіб відтворення сенсу оригінального тексту.

5. В англійській та українській мовах існують різні культурні та мовні норми вираження емоцій і ставлення. Англійська мова, як правило, більш експліцитна у вираженні емоцій, тоді як українська – більш імпліцитна. Ця відмінність відображається у використанні емотивних дієслів у двох мовах. Українські емотивні дієслова часто більш тонкі та нюансовані, ніж англійські.

Мови мають різні мовні системи, включно з різними словниками та граматичними структурами [89]. Ці відмінності можуть ускладнювати точний переклад емоцій з однієї мови на іншу. Наприклад, у деяких мовах є більш специфічні слова для позначення емоцій, ніж в інших [72]. Наприклад, в англійській мові є слово “*melancholy*” для позначення почуття смутку і замисленості, а в японській його немає. Це може ускладнити переклад японською мовою речення на кшталт “*I feel melancholic*”.

6. Під час аналізу емотивних дієслів, було порівнянню англійські та українські емотивні дієслова, що виявило низку цікавих відмінностей. Англійські емотивні дієслова часто є більш загальними, ніж українські, тоді як українські емотивні дієслова часто є більш конкретними. Англійські емотивні дієслова також часто більш інтенсивні, ніж українські. Ці відмінності відображають культурні та мовні норми двох мов.

Українські емотивні дієслова більш конкретні, ніж англійські. Це пояснюється тим, що українська мова має багатший словниковий запас емоційних слів. Наприклад, для позначення любові в українській мові існує безліч різних слів, таких як *кохати*, *любити*, *жаліти*, *обожнювати тощо*. Кожне з цих слів має дещо інше значення і може бути використане для передачі різних відтінків емоцій.

Англійські емотивні дієслова також часто більш інтенсивні, ніж українські. Це пояснюється тим, що в англійській мові емоції виражаються більш експліцитно. Наприклад, англійське те саме дієслово *love* часто використовується для вираження дуже сильної емоції, тоді як українське дієслово *кохати* може використовуватися для вираження цілої низки емоцій – від любові, прихильності до симпатії.

Загалом дослідження показало, що емотивність – складне та багатогранне поняття, глибоко вкорінене в мові. Дослідження також показало, що переклад емотивних дієслів є складним завданням, що вимагає ретельного врахування культурних і мовних відмінностей між вихідною і цільовою мовами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Наукові праці

1. Беркешук Х.М. Національно-мовні параметри вираження емоцій в австралійській афективній лексиці. Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. Чернівці: ЧНУ, 2009. Вип. 430: Германська філологія. С. 137–148
2. Бобер Н. М. Іменники, що позначають емоції в англійській мові. Львівський філологічний часопис. 2021. №. 9. С. 21–27.
3. Бойко Н. Експресиви в системі художнього тексту. *Проблеми історії, філології та культури в сучасних дослідженнях* : Наук. конф., м. Ніжин. 2007. С. 3–8.
4. Болдирева А.Є Смысловий розвиток при перекладі. Записки з романогерманської філології. № 2 (43). 2019. С. 93–102.
5. Бондарчук О. В. Мовні засоби вираження емоцій та емоційних станів в англійській мові науково-популярному тексті й шляхи їх відтворення у перекладі : магістерська дисертація : 035. Київ, 2021. 113 с.
6. Вавринюк Т. Емоційно-експресивна лексика в поетичному мовленні. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2010. Вип. 4. С. 67–73.
7. Васильєв Л. М. Семантика русского глагола [монографія] / Л.М. Васильєв. – М.: Вища школа, 1981. – 184 с.
8. Гаєва П. О. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЕМОТИВНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО ДИСКУРСІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ / Поліна Олександрівна Гаєва. // № 1 (2022): Науковий вісник ХДУ Серія Германістика та міжкультурна комунікація. – 2022. – С. 5–9.
9. Глушак Н. Особливості відтворення емотивності в романі "Таємний сад" Ф. Г. Бернет / Н. Глушак // Актуальні питання гуманітарних наук. - 2014. - Вип. 10. - С. 100-104.
10. Гнатюк О. Р. ДІАЛЕКТ В ІНДИВІДУАЛЬНОМУ СТИЛІ ПИСЬМЕННИКІВ-НОВЕЛІСТІВ В. СТЕФАНІКА ТА Е. КОЛДУЕЛА. *ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА*

ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ : Міжнар. науково-практ. конф., м. Львів, 8–9 груд. 2017 р. 2017. С. 10–13.

11. Ємельянова Д. В., Ма Лю. Синтаксичні особливості автоматизованого перекладу науково-технічної літератури. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 43. том 5. С. 59 – 62.

12. Іваніна Т. В. Особливості перекладу емотивної лексики / Т. В. Іваніна // Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки. - 2008. - № 2. - С. 71-73. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drgn_2008_2_15

13. Коренькова О. А. (2016) Визначення поняття «дієслова психічного стану» в сучасній українській мові. Молодий вчений. № 3. С. 534-537.

14. Кузенко Г.М. Мовні засоби вираження емотивності. Наукові записки НаУКМА. 2000. Т.18. С. 76–83.

15. Кузьменко В. Що таке емоція? Поняття емоційності та емотивності. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства. Суми, 2019. С. 228–232.

16. Лесин В.М., Пулинець О. С. Словник літературознавчих термінів. – К.: «Радянська школа», 1965. – 430 с.

17. Мац І.І. Різновиди емоцій та способи їх вербалізації (на матеріалі англійської мови) / І.І. Мац. // Вісник Житомирського педагогічного університету. Житомир : Вид-во ЖДПУ ім. І. Франка. – Вип. 11.– 2003. – С. 181– 183.

18. **МОВНА КАРТИНА СВІТУ ЯК ПЛОЩИНА ВЕРБАЛІЗОВАНОГО ВТІЛЕННЯ ЕМОЦІЙ. НО** Мельничук. Мова. Свідомість. Концепт: зб. наук. статей, 2021. – С. 101 – 105.

19. Поняття «емотивність» та «експресивність» у мові науки / Є.Ю. Чайковська // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. — К.: Логос, 2012. — С. 279-287. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

20. Потебня А. А. Мысль и язык / А. А. Потебня. – Киев, 1993. – 192 с

21. Рудкевич Н. **МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ** : навч.-метод. посіб. Львів : Растр-7, 2021. 324 с.

22. Селігей П.О. Внутрішня форма назв емоцій в українській мові. Мовознавство.2001. 24-32.
23. Сухорольська С.М., Федоренко О.І. С-91 Методи лінгвістичних досліджень: Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 344 с. – Англ та укр. мови.
24. Сучасні лінгвостилістичні дослідження ідіолекту (на матеріалі малої прози Патріка Зюскінда) / В.Ф. Муратова // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: Міжвуз. зб. наук. ст. — 2010. — Вип. XXIII, ч. 3. — С. 368-375. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.
25. Татаренко К. В. Проблема емотивності в мові // Перекладацькі інновації: матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 13–14 березня 2014 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2014. - С. 116 – 117.
26. Трофаїла Н. Д. ВПЛИВ ЕМОЦІЙ НА ВИВЧЕННЯ І ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ. Актуальні питання у сучасній науці, м. Київ. 2023. С. 1043–1051.
27. Харченко, Л. О. Синтаксична варіативність дієслів емоційного стану в українській мові / Л. О. Харченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 12. – С. 181-184.
28. Шахновська І.І., Кондратьєва О.В. Відтворення англійської емоційно маркованої лексики українською мовою (на матеріалі українських перекладів англомовної драми). Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: зб. наук. праць. Київ: Аграр Медіа Груп, 2015. С. 330–334.
29. Шахновська І.І., Кондратьєва О.В. Відтворення англійської емоційно маркованої лексики українською мовою (на матеріалі українських перекладів англомовної драми) / Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: зб. наук. праць. – К.: Аграр Медіа Груп, 2015. — С. 330—334.

30. Шаховский В. И. К теоретической и прикладной лингвистике эмоций. Филология Philologia. Изд-во Кубанского гос. ун-та, 1995. Вып. 7. С. 49–52.
31. Штефанюк Н.С. Дослідження емотивності як лінгвістичної категорії у сучасному мовознавстві. Сучасні дослідження з іноземної філології. 2017. Вип. 15. С. 199-207.
32. Aitchison J. Cognitive clouds and semantic shadows / J. Aitchison // *Language and Communication*. – Oxford, 1985. – P. 69-93.
33. BROWN, JOHN. 1965. Hemingway. Prel. Agneša Kalinová. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry.
34. Bruce M. Rowe. A Concise Introduction to Linguistics / Bruce M. Rowe, Diane P. Levine. – London: Routledge, 2018. – 432 с. – (5th Edition).
35. Caffi C. Toward a Pragmatics of Emotive Communication / C. Caffi. – *Journal of Pragmatics*, 1994. – V. 22. – P. 325–373.
36. Haieva, P. O. Lexico-semantic differentiation of english emotive and emotional discourses / P. O. Haieva // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Германістика та міжкультурна комунікація* / голов. ред. О. В. Ребрій. – Херсон, 2022. – Вип. 1. – С. 5-9.
37. Izard C. E. Human Emotions. Springer London, Limited, 2013.
38. Neuroscience (Book with CD-ROM) / ed. by D. P. (Editor) et al. 2nd ed. Sinauer Associates, 2001. 681 p.
39. Planlap, S., Julie Fitness, and Beverly Fehr, “Emotion in Theories of Close Relationships,” in *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*, eds. Anita L. Vangelisti and Daniel Perlman (Cambridge: Cambridge University Press, 2006), 369–84.
40. Sun, J., Schwartz, H. A., Son, Y., Kern, M. L., & Vazire, S. (2020). The language of well-being: Tracking fluctuations in emotion experience through everyday speech. *Journal of Personality and Social Psychology*, 118(2), 364–387.
41. William T. Stafford. Twentieth Century American Writing / William T. Stafford., 1970. – 712 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

42. Ернест Гемінгвей. Весняні води [Електронний ресурс] / Ернест Гемінгвей – Режим доступу до ресурсу: <https://textbook.com.ua/zarubizhna-literatura/1548701899>.
43. Ернест Гемінгвей. Коротке щасливе життя Френсіса Макомбера [Електронний ресурс] / Ернест Гемінгвей – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3164>.
44. Ернест Гемінгвей. Острови поміж течій / Ернест Гемінгвей. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. – 512 с. – (Класична перекладна проза).
45. Ернест Гемінгвей. Старий і море / Ернест Гемінгвей. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. – 104 с. – (Класична перекладна проза).
46. Ернест Гемінгвей. Фієста. І сонце сходить / Ернест Гемінгвей. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. – 288 с. – (Класична перекладна проза).
47. Ernest Hemingway. Islands in the stream / Ernest Hemingway. – Norwalk, Conn: Easton Press, 1990. – 466 с.
48. Ernest Hemingway. Old Man and the Sea / Ernest Hemingway., 2020. – 50 с.
49. Ernest Hemingway. Sun Also Rises / Ernest Hemingway., 2015. – 214 с.
50. Ernest Hemingway. The short happy life of Francis Macomber: And other stories / Ernest Hemingway. – Harmondsworth: Penguin Books, 1963. – 192 с.
51. Ernest Hemingway. Torrents of Spring / Ernest Hemingway., 2022.

Довідкова література

52. Балла М.І. Англо-український словник – English-Ukrainian Dictionary. Близько 120000 слів: у 2-х томах. Київ: Освіта, 1996. 1464 с.
53. Великий тлумачний словник сучасної української мови / голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ Перун, 2005. 1728 с.

Інтернет-джерела

54. Барановська О. Д. Перспективи корпусного дослідження емотивних дієслів англійської мови. Нова філологія, 1(80), 2020. С. 48 - Режим доступу: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-1-8>

55. Барнякова В. ТИПОЛОГІЯ ЕМОЦІЙ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ПІДВАЛИНИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО У МОВІ. *Нові парадигми сучасної філології* : всеукр. наук. конф., м. Кам'янець-Подільський, 24 листоп. 2022 р. Кам'янець-Подільський, 2022. С. 7–10. Режим доступу: http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/6870/16727344_12185_Stzbukrfil_12_2022.pdf?sequence=3&isAllowed=y.
56. Бондаренко В. Риторика. Харків : ХНАДУ, 2008. 121 с. Режим доступу: <https://buklib.net/books/36707/>.
57. Види емоцій в спілкуванні: позитивні та негативні. Реферат [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/29433/>.
58. Емотивність як прагматичний фактор комунікації / О. Попова // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Філологічні науки. - 2010. - Вип. 89(5). - С. 316-319. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89%285%29_76
59. Емоційна складова комунікації, як навчальна дисципліна [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ua.kursoviks.com.ua/humanitarni/emotsiy-na-skladova-komunikatsii>.
60. Заболотна Т. РОЛЬ ВЕРБАЛЬНИХ І НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ. *Теоретична і дидактична філологія*. 2023. № 36. С. 153–163. - Режим доступу: <https://doi.org/10.31470/2309-1517-2023-36-153-163>
61. І. Б. Овчаренко, В. І. Калініченко ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕМОТИВНОЇ ЛЕКСИКИ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ // Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія: Філологія, журналістика, психологія. – 2019. – Том 1 №11. – с. 81-85. – Режим доступу: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/6681>
62. Мілова М. М. "Експресивність" та "емотивність" у мові та мовленні. Рівні передачі емоцій у художньому англomовному тексті / М. М. Мілова // Науковий

вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. - 2014. - Вип. 9. - С. 104-107. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2014_9_28

63. Особливості перекладу емотивної лексики [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://liderschool.at.ua/load/gumanitarni_nauki/osoblivosti_perekladu_emotivnoji_leksiki/7-1-0-165.

64. Практичні аспекти перекладу емотивних текстів англомовної художньої літератури на українську мову (на прикладі книги А. Хейлі "\"Flight into danger\"") [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://knowledge.allbest.ru/languages/2c0a65625a3bd69b5c43b89521216d27_0.html.

65. Шаховский В. И. Что такое лингвистика эмоций [електронний ресурс] / В. И. Шаховский/ Волгоградский государственный педагогический университет, г. Волгоград. – режим доступу до статті: http://tverlingua.by.ru/archive/012/shakhovsky_03_12.htm

66. Штефанюк Н.С. Дослідження емотивності як лінгвістичної категорії у сучасному мовознавстві [Електронний ресурс] / Штефанюк Н.С. – Режим доступу до ресурсу: <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/142438/139960>.

67. 5 Ways Emotional Intelligence in Communication Helps You at Work [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.risely.me/ways-emotional-intelligence-in-communication-at-work/>.

68. A cross-cultural study on emotion expression and the learning of social norms [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2015.01501/full>.

69. Attention-based multimodal sentiment analysis and emotion recognition using deep neural networks [Електронний ресурс] // Elsevier BV. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/4LN50Bv9/>.

70. Baranovska, O. (2020). ПРЕДИКАТНО-АРГУМЕНТНА СТРУКТУРА ЕМОТИВНИХ ДІЄСЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*, (10(78), 13–16. вилучено із <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/2896>

71. Bill Guerriero. Interjection [Электронный ресурс] / Bill Guerriero – Режим доступа до ресурсу: <https://www.britannica.com/topic/interjection>.
72. Do Emotions In Other Languages Mean Different Things? [Электронный ресурс]. – 2023. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.babbel.com/en/magazine/emotion-words>.
73. Editorial: The Social Nature of Emotions [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/303958919_Editorial_The_Social_Nature_of_Emotions.
74. Emotion and Perception: The Role of Affective Information [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3203022/>.
75. Emotion Recognition Using Different Sensors, Emotion Models, Methods and Datasets: A Comprehensive Review [Электронный ресурс] // Sensors. – 2023. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.mdpi.com/1424-8220/23/5/2455>.
76. Emotion Science [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/sections/emotion-science/about>.
77. Emotion verbs in Greek. From Lexicon-Grammar tables to multi-purpose syntactic and semantic lexica [Электронный ресурс]. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/258432455_Emotion_verbs_in_Greek_From_Lexicon-Grammar_tables_to_multi-purpose_syntactic_and_semantic_lexica.
78. Ernest Hemingway: Exploring His Unique Writing Style and Influential Works [Электронный ресурс]. – 2023. – Режим доступа до ресурсу: <https://englishpluspodcast.com/ernest-hemingway-exploring-his-unique-writing-style-and-influential-works/>.
79. Ernest Hemingway’s Idiosyncratic Style and Its Reflection in Russian Translation [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://ccsenet.org/journal/index.php/ijel/article/view/67634>.

80. Ernest Hemingway's Writing Style [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bookanalysis.com/ernest-hemingway/writing-style/>.
81. Examples of literary devices used by Ernest Hemingway in his writings for his novel \"The Sun Also Rises\" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.quora.com/Can-you-give-some-examples-of-literary-devices-used-by-Ernest-Hemingway-in-his-writings-for-his-novel-The-Sun-Also-Rises>.
82. Feelings in Literature [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2905520/>.
83. Guthrie Yarwood, M. (2022). Psychology of human emotion: Підручник з відкритим доступом: <https://psu.pb.unizin.org/psych425/>
84. How Can a Literary Device Affect Your Writing? [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://admissionsight.com/how-can-a-literary-device-affect-your-writing/>.
85. How can you use imagery to evoke emotion in your copywriting? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.linkedin.com/advice/3/how-can-you-use-imagery-evoke-emotion-your-copywriting>.
86. How to write like Ernest Hemingway [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://bigthink.com/high-culture/ernest-hemingway-writing-tips/>.
87. How to Write Like Hemingway (10 Ways to Imitate the Great) [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://self-publishingschool.com/how-to-write-like-hemingway/>.
88. How to Write Like Hemingway [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://copyblogger.com/ernest-hemingway-top-5-tips-for-writing-well/>.
89. Language structure: variation and change [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.uu.nl/en/research/institute-for-language-sciences/research/language-structure-variation-and-change>.

90. Meeting the Stranger: Closing the Distance in Ernest Hemingway's A Moveable Feast [Электронный ресурс]. – 2019. – Режим доступа до ресурсу: <https://digitalcommons.liberty.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1582&context=masters>.
91. Morten Pedersen. Understanding Emotional Prosody: Unveiling Human Emotion in Speech [Электронный ресурс] / Morten Pedersen – Режим доступа до ресурсу: <https://imotions.com/blog/insights/research-insights/understanding-emotional-prosody-unveiling-human-emotion-in-speech/>.
92. Multimodal Emotion Detection via Attention-Based Fusion of Extracted Facial and Speech Features [Электронный ресурс] // Sensors. – 2023. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.mdpi.com/1424-8220/23/12/5475>.
93. Of fathers and sons: generational conflicts and literary lineage-- the case of Ernest Hemingway and Ernest Gaines [Электронный ресурс]. – 2003. – Режим доступа до ресурсу: https://repository.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3588&context=gradschool_dissertations.
94. On the Importance of Both Dimensional and Discrete Models of Emotion [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28961185/>.
95. Plutchik's Wheel of Emotions: Exploring the Emotion Wheel [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.6seconds.org/2022/03/13/plutchik-wheel-emotions/>.
96. Robert Plutchik (1927–2006) [Электронный ресурс]. – 2007. – Режим доступа до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/247405294_Robert_Plutchik_1927-2006.
97. Robert Plutchik [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Plutchik.
98. Role of Emotions in Communications [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.linkedin.com/pulse/role-emotions-communications-vivek-mehrotra>.

99. Strengthening your short stories by ‘Theory of Omission’ or ‘The Iceberg Theory’ [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа до ресурсу: <https://thewritesail.com/2011/03/05/strengthening-your-short-stories-by-theory-of-omission-or-the-iceberg-theory/>.
100. Strong Verbs to Instantly Elevate Your Writing [Электронный ресурс]. – 2023. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.eslbuzz.com/strong-verbs/>.
101. Symbolism in Ernest Hemingways The old man and the sea [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <https://issuu.com/ijstr.org/docs/symbolism-in-ernest-hemingways-the-#:~:text=In%20this%20point%20of%20view,his%20mastery%20of%20using%20symbols>
102. The current status of research on the structure of evaluative space [Электронный ресурс]. – 2010. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2894997/>.
103. The Emotion Wheel: What It Is and How to Use It [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://positivepsychology.com/emotion-wheel/>.
104. The expression of emotion through nonverbal behavior in medical visits. Mechanisms and outcomes [Электронный ресурс]. – 2006. – Режим доступа до ресурсу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16405706/>.
105. The impact of emotion on perception, attention, memory, and decision-making [Электронный ресурс]. – 2013. – Режим доступа до ресурсу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23740562/>.
106. THE LITERARY STYLE OF ERNEST HEMINGWAY [Электронный ресурс]. – 2022. – Режим доступа до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/the-literary-style-of-ernest-hemingway>.
107. The Lost Generation [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.commonlit.org/en/texts/the-lost-generation>.
108. The Only Line of Hemingway's that Matters [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://medium.com/hawthorne-passage/the-only-line-of-hemingways-that-matters-905158d80dd>.

109. The physical expression of emotion [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.britannica.com/science/emotion/Social-structures-of-emotion>.

110. The Science Of Emotion: Exploring The Basics Of Emotional Psychology [Электронный ресурс]. – 2019. – Режим доступа до ресурсу: <https://online.uwa.edu/news/emotional-psychology/>.

111. Trait anger and negative interpretation bias in neutral face perception [Электронный ресурс]. – 2023. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10196385/>.

112. UNDERSTANDING THE BASICS OF ENGLISH GRAMMAR ANALYSIS LEVEL, LABEL, AND FUNCTION LEVEL [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://docplayer.net/21468078-Understanding-the-basics-of-english-grammar-analysis-level-label-and-function-level.html>.

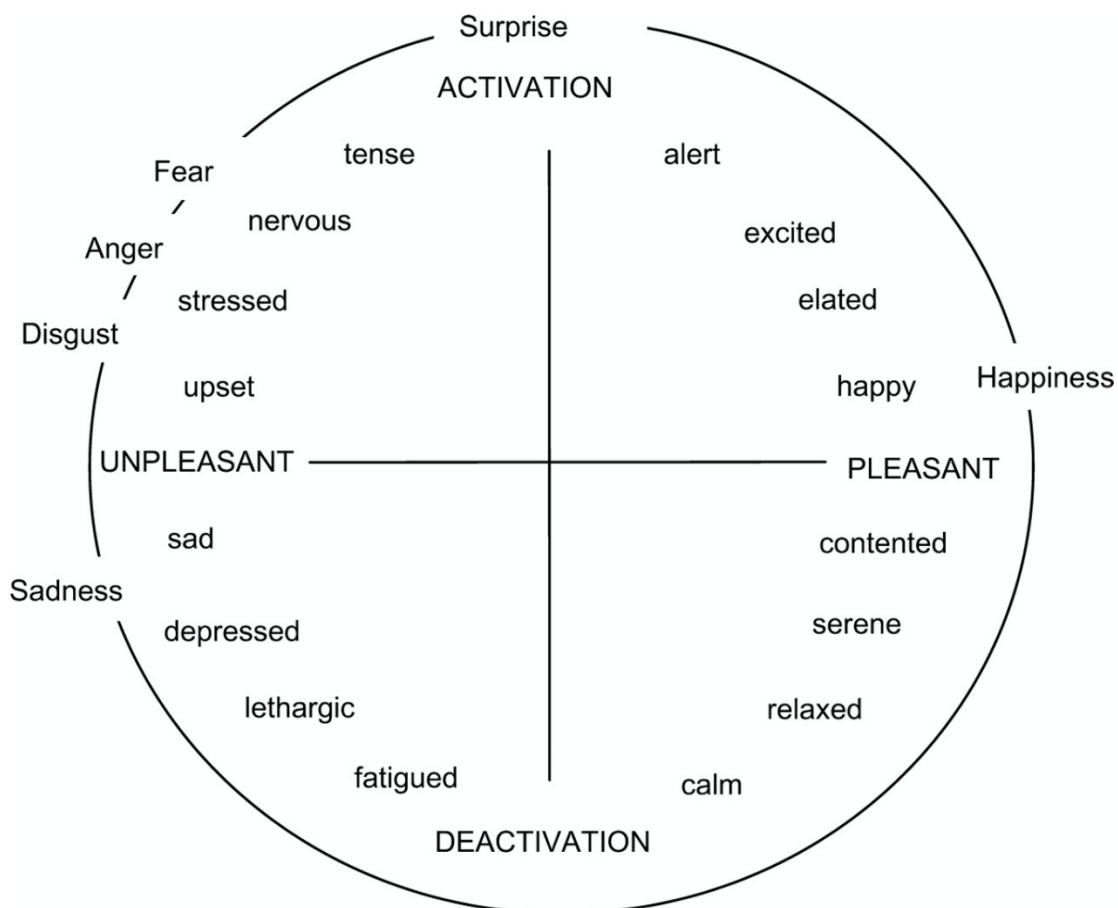
113. What is lexical analysis in NLP? [Электронный ресурс]. – 2022. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.linkedin.com/pulse/what-lexical-analysis-nlp-rahul-sharma>.

114. What is the theme of a story? [Электронный ресурс]. – 2023. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bookbeaver.co.uk/blog/theme-of-a-story>.

115. Yulia Gordiienko. LEXICAL MEANS OF EXPRESSING EMOTIONAL STATE IN ENGLISH [Электронный ресурс] / Yulia Gordiienko. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: https://typolohia.at.ua/index/lexical_means_of_expressing_emotional_state_in_english/0-73.

ДОДАТКИ

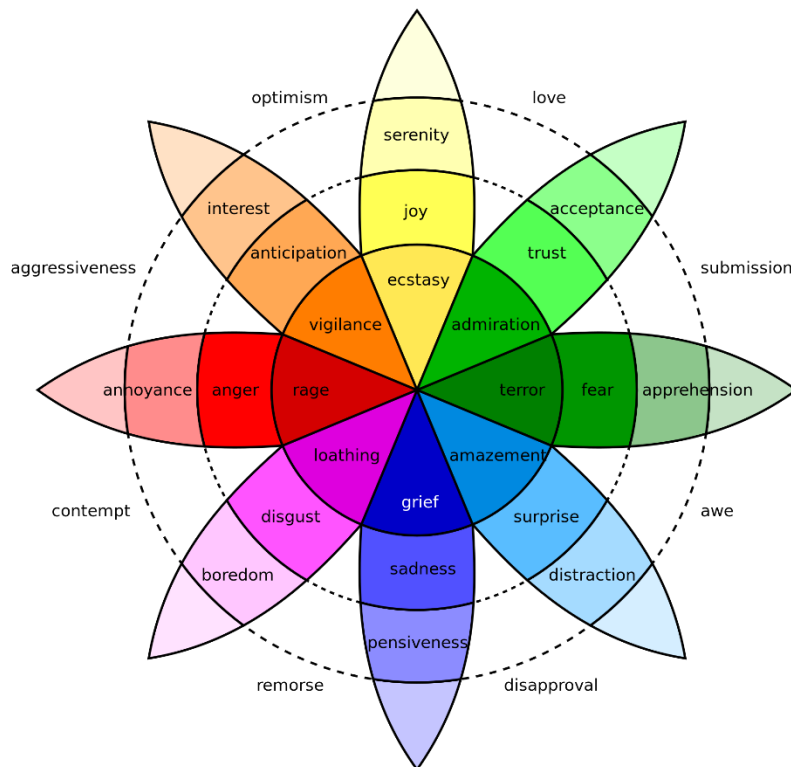
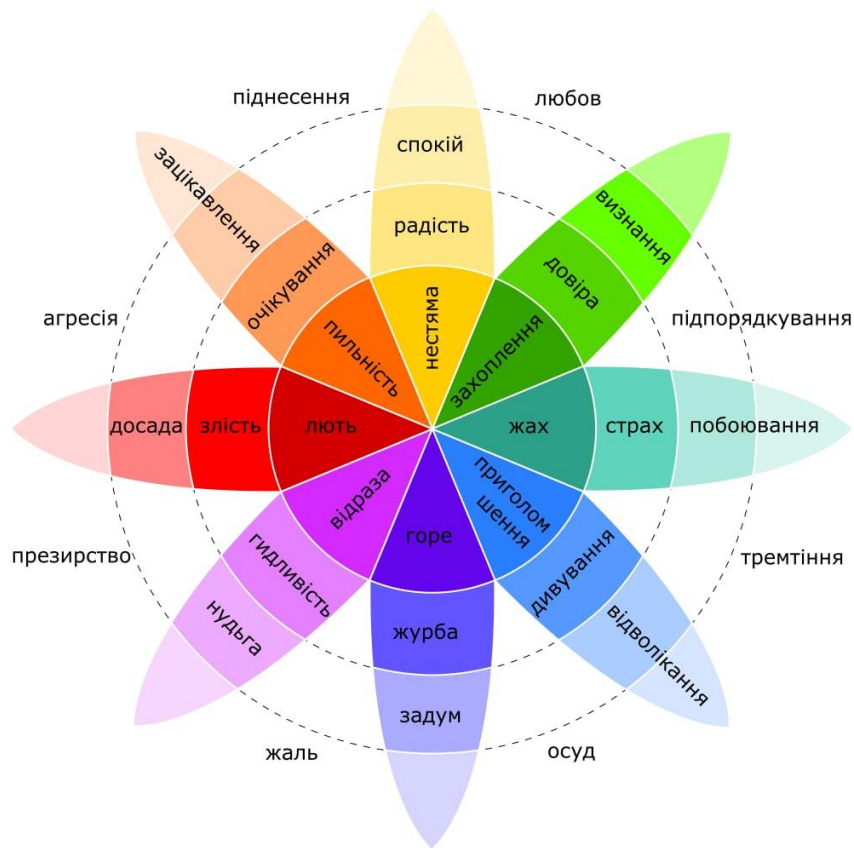
Циркумплексна модель емоцій

Мовні засоби вираження емотивності в англійській мові

Колесо емоцій Роберта Плутчика (український та англійський варіант)

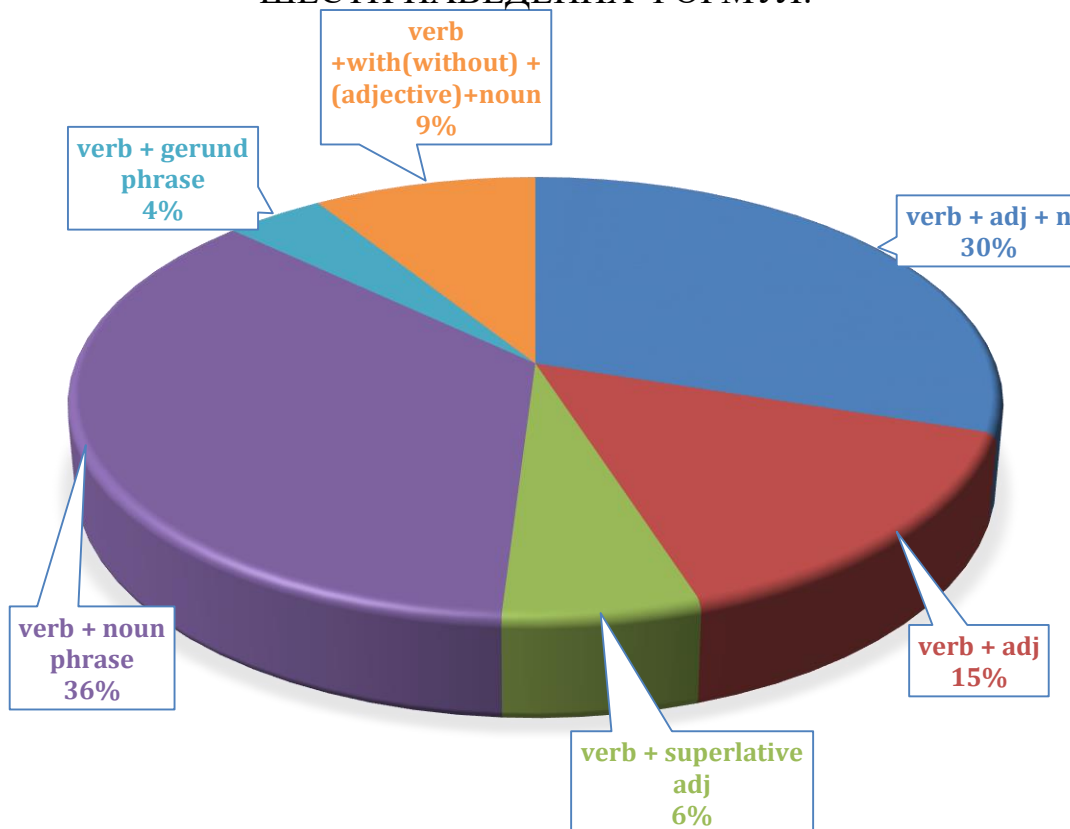

**Порівняння англійських емотивних дієслів з їхніми українськими
еквівалентами**

Англійське емотивне дієслово	Український еквівалент	Перекладацькі міркування
love	кохати	Це дієслово є прямим перекладом слова <i>love</i> і передає ту саму інтенсивність емоцій.
hate	ненавидіти	Це дієслово є прямим перекладом слова <i>hate</i> і передає ту саму інтенсивність емоцій.
happy	щасливий	Це дієслово є прямим перекладом слова <i>happy</i> і передає ту ж саму позитивну емоцію.
sad	сумний	Це дієслово є прямим перекладом слова <i>sad</i> і передає ту ж саму негативну емоцію.
excited	схвилюваний	Це дієслово є прямим перекладом слова <i>excited</i> і передає той самий рівень збудження.
bored	нудний	Це дієслово є прямим перекладом слова <i>bored</i> і передає той самий рівень апатії.
angry	злий	Це дієслово є прямим перекладом слова <i>angry</i> і передає той самий ступінь гніву.
afraid	боятися	Це дієслово є прямим перекладом слова <i>afraid</i> і передає той самий ступінь страху.

Кількісний аналіз сполучуваності емотивних дієслів

КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ ПРИКЛАДІВ ЕМОТИВНИХ ДІЄСЛІВНИХ СПОЛУЧЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ШЕСТИ НАВЕДЕНИХ ФОРМУЛ:

Структура емоційності

Компонент емоційності	Опис
Когнітивна оцінка	Сукупність думок, уявлень і висновків, які ми робимо про подію, що викликає емоції. Когнітивна оцінка може бути як усвідомленою, так і несвідомою.
Фізіологічні зміни	Зміни у функціонуванні вегетативної нервової системи, які супроводжують емоції. До таких змін належать зміни частоти серцевих скорочень, дихання, потовиділення, тону м'язів тощо.
Фізичний прояв	Відкрита поведінка, яку ми демонструємо під час переживання емоцій. До таких проявів належать вираз обличчя, мова тіла, тон голосу тощо.